

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

20. YÜZYILDA SANATTA EROTİZM

fahişe yüzyılın s a n a t ı

ÖNDER ŞENYAPILI

BOYUT
KİTAPLARI

•20. Yüzyılda
Sagatta Erotizm

Fahişe Yüzyılın Sanatı

ISBN: 975-521-612-X

ÖNDER ŞENYAPILI

www.boyut.com.tr

Boyut Yayın Grubu ve Tic. A.Ş.

adına sahibi ve

Genel Yönetmen

Bülent ÖZÜKAN

Genel Sanat Yönetmeni

Murat ÖNEŞ

Genel Müdür

Nilgün ÖZÜKAN

Editörler

Nil YÜZBAŞIOĞLU

Mısra ÖNCEL

Burçin ÜNLÜ

Sanat Yönetmeni

Yıldız ERTAN

Grafik Tasarım

Şebnem AKGÖL

Fotoğraflar

- © Editoriale Gruppo, İtaly
- © One's Production, Holland
- © Ero Cinsel Yaşam Ansiklopedisi, Turkey
- © Boyut Yayın Grubu arşivi

- © İstanbul, 2002, Boyut Yayıncılık ve Ticaret A.Ş.
Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre tüm yazı ve görsel materyallerin yayın hakkı Boyut Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.
Hiç bir şekilde alıntı yapılamaz, kopyalanamaz,
kısmen dahi çoğaltılamaz.

Baskı

Boyut Matbaacılık A.Ş.

Adres

Boyut Yayın Grubu
Matbaacılar Sitesi, 1. Cad. No:115
34560 Bağcılar / İstanbul
Tel : 0 212 629 5300 Pbx
Fax: 0 212 629 0574 - 75

e-mail: info@boyut.com.tr

20. Yüzyılda Sanatta Erotizm

Fahişe Yüzyılın Sanatı

Antoine Bourdelle 98

Aristo 16

Ava Gardner 30

Bella 68

Betty Grable 48

Burne Hogarth 45

Cezanne 22, 75

Christian Schad

87

Cicciolina 100

Cindy

Sherman 103

Danae 85

Egon

Schiele 80

Elvira

Amazar 46

Eric Fischl 88

Eric Gill 100

George Grosz 90

George Miller 46

Georgette Berger 64

Gilles Berquet 105

Giorgione 12

Gustav Klimt 85

Hans Bellmer 102

Helmut Newton 104

Hugh Heffner 57

Ingres 26

Jeff Koons 100

Josephine Baker 38

Jürgen Klauke 104

Lucien Freud 72

Manet 10

Mantegna 17

Marc Chagall 68

Marilyn Monroe 30

Matisse 32, 98

Maya 66

Meret Oppenheim 96

Mistinguett 34

Musa 14

Nicole

Eisenman 98

Osman

Hamdi Bey 24

Pablo Picasso 72

Pierre Bonnard 63

Raphael 12

Rene Magritte 64

Renoir 28

Rita Hayworth 30

Robert Mapplethorpe

103

Rodin 37

Salvador Dali 66

Sigmund Freud 72

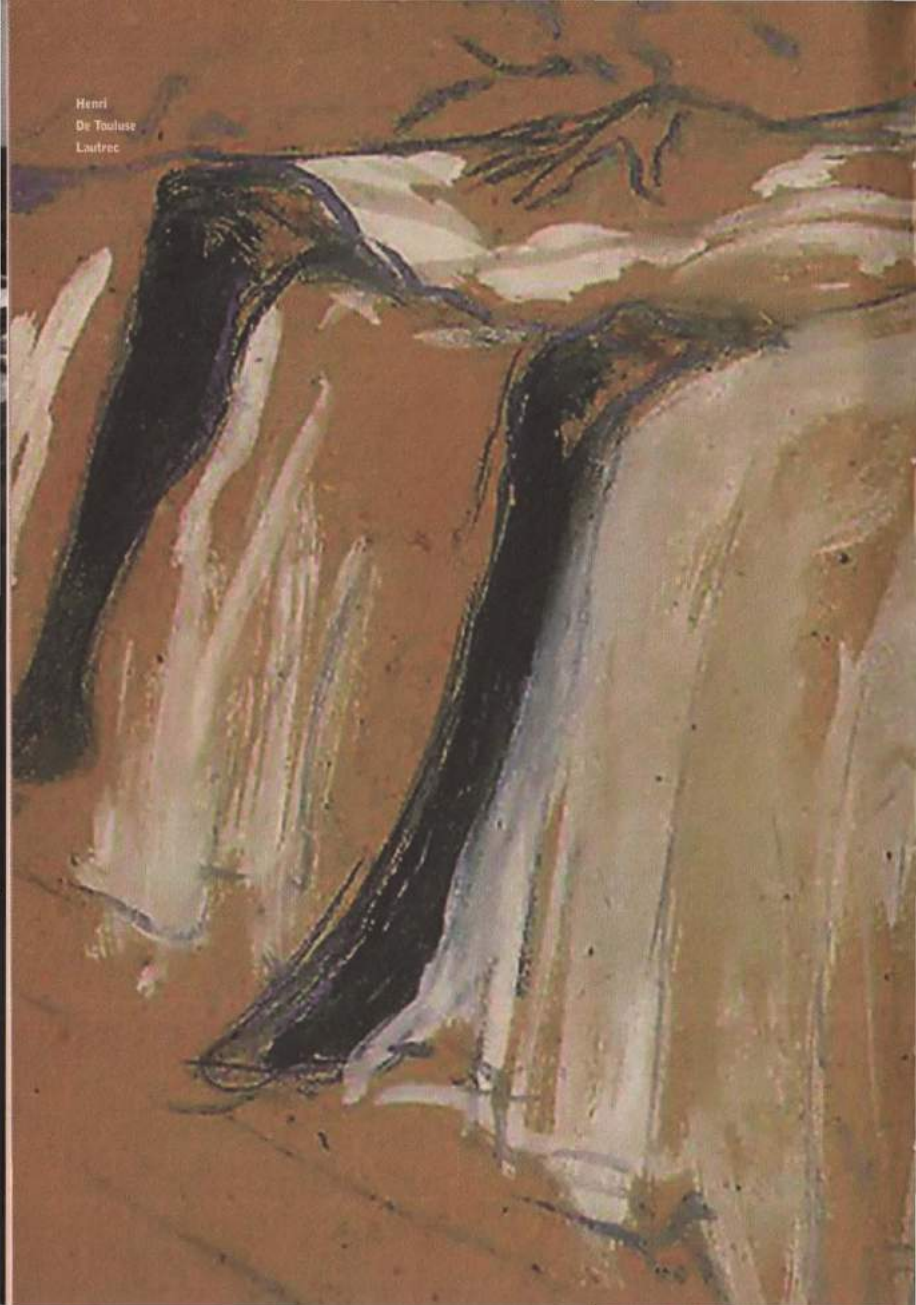
Stanley Spencer 63

Titian 12

Valie Export 103

Henri
De Toulouse
Lautrec

XX.

Yüzyılda

Sanatta

Cinsellik

Auguste Rodin
"lezbiyen çift" 1900

Egon Schiele
"lezbiyen çift" 1911

Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından başlayarak, sanatçılar, artık, geçmişte olduğu gibi cinsellikle ilgili görüntülere bir kılıf uydurmakla uğraşmadılar. Böyle bir kılıflamayı gereksiz kılan yeni toplumsal eğilimler hızla gelişti çünkü. Başka alanlarda çok daha cesur, pervâsız adımlar atıldı her geçen gün.

Cinsellikle ilgili tabular, özellikle 20.yy.'ın ilk yarısının sonlarında yavaş yavaş yıkılmaya başladı. Bu yıkım 20. yy'ın ikinci yarısında olabildiğince hızlandı. Cinsellik konusunda toplumsal bir rahatlama yaşanmaya başladı. Toplumun rahatlaması, sanatın da cinsellik izleğini geçmişe göre çok çok daha rahatça ele alıp işleyebilmesine olanak sağladı. Yirminci yüzyılda yalnızca resim ve yonut sanatında değil, bütün görsel sanat dallarında cinsellik izleğinin daha sık ve daha cesurca işlendiğine tanık olundu. Yirminci yüzyıldaki gelişimi anlatmaya 1863 yılına geri dönerek başlıyoruz.

Fransız ressam **Edouard Manet** (1832-1883) Fransa'yı ayağa kaldıran bir resim yaptı 1863 yılında: *Le Déjeuner Sur L'herbe*/Kırda Öğle Yemeği diye adlandırılan/bilinen bu tabloda iki giyinik erkek ve çıplık bir kadın oturmuş sohbet ederlerken betimlenmişlerdi. Geri plânda da giyinik bir kadın çiçek toplarken görülüyordu.

Tablodaki iki erkekten biri **Manet**'nin kardeşi **Eugene Manet**, öteki sonraları kayınbiraderi olacak Hollandalı yonut sanatçısı **Ferdinand Leenhoff**; çıplak kadın ise ressamın 12 yıl boyunca modelliğini yapmış olan **Victorine Meurent**'ti. Yani, *yabancı* yoktu; *aile efradı* modellik etmişti. Öyleydi de, izleyiciler modellerin yabancı olmasını umursamadılar, çok öfkeleniler. Tablo 'ahlâksızlığın doruğu' olarak simgelendi. Bu kadarı da fazlaydı!...

Edouard
Manet: Kırda
Öğle Yemeği

Fazla olan şuydu: Çıplak bir kadın iki giyinik erkeğin yanına oturmuş, dahası, izleyicinin gözünün içine içine bakıyordu!.. Oysa, **Manet** bu resmi 16. yüzyılda yapılmış iki resimden esinlenerek yaptığını açıklamaktan çekinmiyordu. Esinlenen resimlerden biri **Raphael**'in, bugün yitik olan, *Paris'in Yargısı* adlı ve ünlü güzellik yarışmasına değgin (dair) söylenceyi konu edinmiş resmi; öteki ise, Venedik Rönesansının önde gelen ressamlarından **Giorgio da Castelfranco** ya da kısaca **Giorgione**'nin (1477/78-1510) önceleri (18. yüzyılın sonuna değin) *Pastorale* diye anılan, zaman zaman bir şenlik havası taşıdığı için *Concert champêtre/Çobansı Dinleti* diye de tanımlanan 1508-1509 yıllarında yapmış olduğu tablodur. Kimi söylentilere göre bu başyapıtı Venedikli usta sanatçı **Tiziano Vecellio** ya da yaygın bilinişle **Titian** (1489 dolayları-1576) boyamış ya da en azından bitirmiştir.

Pablo Picasso;
Edouard
Manet'in Kırdaki
Öğle Yemeği adlı
tablosunun bir
yorumu

Giorgione: Çobans
Dinle ti,
1508-1509.

Bu tür savların 5 yüzyıl sonra kesin olarak kanıtlanabilmesine olanak yoktur kanımızca. Dolayısıyla, söylentileri bir yana bırakıp resme dönelim. *Pastoral Dinleti*'de iki giyinik erkek, iki çıplak kadın figürü vardır. Erkeklerin giyiminden birinin kentli, birinin kırlı olduğu anlaşılır. Soldaki iyi giyimli erkek lut çalmaktadır. Sağdaki başı açık ya-lınayak olan sıradan bir ozandır.

Ya çıplak kadınlar!?!.. Onları biz, — resme bakanlar görüyoruz. Resimdeki iki erkek onları görmüyorlar. Çünkü, çıplak kadınlar birer **Musa**'dır. Birer esin perisi. Esin perileri gözükmüyor mü esin getirdiklerine/esin verdiklerine?!.. Bu resimde yalnızca ikisi görülüyorsa da, güzel sanatların ve beşerî bilimlerin koruyucuları *Musalar* 7 tanedir. Tanrılar tanrısı **Zeûs** ile **Mnemosyne** (*Yunancada bellek/anı anlamına gelir.*) birlikteliğinden doğmuş 7 kız. 7 esin perisi...

Musa, Latince bir sözcük. Yunancası **Mousa** ya da **Moisa**. Türkçeye yerleşmiş olan Arapça *musikî* sözcüğü Yunanca **musike**'den gelme. **Musike** ise, *Musaların sanatı* demek. Latincesi: *musica*. Kullanageldiğimiz **mûze** sözcüğü de Yunancada *musaevi* demek olan **musieion** (Latincesi: **museum**) dan geliyor.

Nicolas Poussin
1631-1639
"Pan ve ilham
perileri"

"9 peri"

Dokuz esin perisinin "hepsi", der Hesiodos, "aynı şeyi düşünür, yürekleri şarkıyla doludur. Sevdikleri kişiyi mutlu kılarlar. Bir insanın içinde ister acı, ister keder olsun; Musaların şarkılarını duymaya görsün, o insan karanlık düşüncelerden sıyrılır, dertlerini unuttur. Musaların ölümlülere kutsal armağanı budur işte.

Kardeşlerden **Kleio** tarih, **Urania** astronomi, **Melpomene** tragedya, **Thaleia** komedyâ, **Terpsikhore** dans, **Kalliope** destan, **Erato** aşk şiiri, **Polyhymnia** tanrısal şarkı, **Euterpe** de lirik şiir Musasıydı." (Edith Hamilton: **Mitology**, çev: Ülkü Tamer, Varlık, İst., 1996, s.22.)

Giorgione'nin tablosunda ayakta olup cam bir sürahideki suyu dökmekte olan Musa **Polyhymnia** oturan ve elinde bir flüt tutan Musa ise **Euterpe** olmalıdır.

Gustave Moreau'nun
(1826 - 1898)
"9 peri" adlı
çalışması

Bir başka anlatımla, **Polyhmnia** kentli, iyi giyimli ozanın koruyucusudur; **Euterpe** ise başı açık, yalınayak kırlı ozanın...

Giorgione'nin bu resmi **Aristo**'nun İtalya'da ilk kez 1508 yılında yayımlanan *Poetica*'dan esinlenerek yaptığı öne sürülmektedir. **Aristo** anılan kitabında müziği sınıflandırmış, ve *Iut* ile *aulos* arasında ayırım bulunduğunu vurgulamıştı. Yunanlılar telli sazların sesini tanrısal buluyor, üflemeli çalgıları ise sıradan sayıyorlardı. *Aulos*, İ.Ö. 8-6. yüzyıllarda Yunanistan'da pek revaçta olan bir üflemeli çalgıdır.

Giorgione, yalnızca müzik aygıtları, — çalgılar arasındaki karşıtlığı değil, birçok karşıtı bir araya getirmiştir bu resminde. Giyinik/çıplak; iyi giyim/kötü giyim; zenginlik/yoksulluk; kentlilik/kırlılık; doğal peyzaj (görünü)/insan eliyle yaratılmış peyzaj, vb. Örneğin, resmin sol yanında bakımlı ağaçlar, insan eliyle yapılmış bir yalak (bir çeşme belki), resmin ortasında arka planda çok katlı bir villa yer alır. Buna karşılık resmin sağ yanında insan eli değmemiş ağaçlar, koyunlarını otlatan ve flüt çalan bir çoban betimlenmiştir. Birbirinin karşıtı bu öğelere karşı resim bir bütünlük içindedir.

Son dönemlerde yapılan araştırmalar sonucunda, tablonun düzenlemesinde **Giorgione**'nin 1431-1506 yılları arasında yaşamış olan Floransa Rönesansının önde gelen ressamlarından **Andrea**

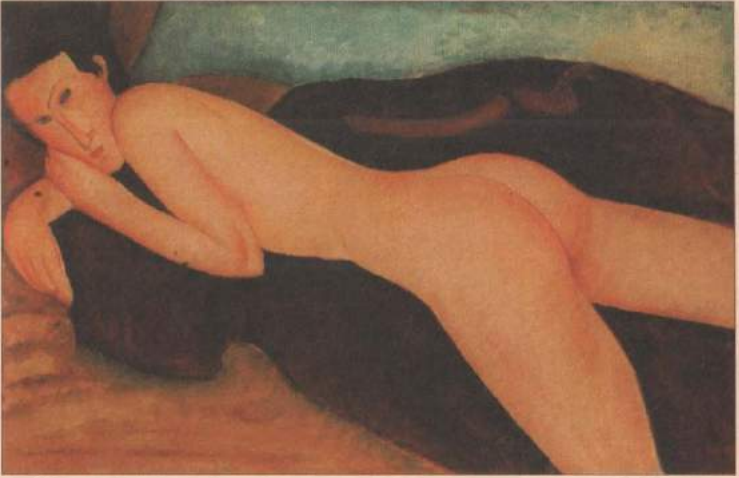
Andrea Mantegna

Mantegna'nin yapmış olduğu her biri on karttan oluşan beş öbeklik oyun kartlarından ('tarocchi'/tarot kartlarından) yararlandığı yargısına varılmıştır.

İşte, **Manet**, yaklaşık 354 yıl sonra boyadığı *Le Déjeuner Sur L'herbe*/Kırda Öğle Yemeği adlı yapıtını **Giorgione**'nin tanımladığımız bu resminden esinlenerek yapmıştı. Ve demişti ki:

"Yalnızca konunun başka bir biçimde uyarlamasını yapmak ve bunu atmosferin saydamlığında gerçekleştirmek istedim." (**Maurice Sérrulaz: Empresyonizm Sanat Ansiklopedisi**, çev: Devrim Erbil, Remzi kitabevi, İst., 1998., s.124.)

Öteki bir anlatımla, **Manet** ressamca bir yaklaşımla seçmişti konusunu. Geçmiş zaman ustalarının ele almış oldukları konulardan birini, yaşadığı dönemdeki anlayışla resmetmek istemişti.

Modigliani'nin
bir Nü çalışması

Gelgelelim, **Manet**'nin resmini gören "Aaaa! Kadın çıplak!" deyip gerisine aldırmadı. Aldırmamış, daha doğrusu. Aldırmayıp resmin sanat açısından değer taşıyıp taşımadığına bakan olmamış. Bu **Manet** denilen ressam, üç yüz küsur yıl önce yapılmış resimlerden esinlendiğini gizlemiyor, acaba ne yapmış, nasıl yapmış, özgün mü yaptığı diye kafa yormaya yanaşmamış. **Antonin Proust** ve **Zacharie Astruc** gibi şairler dışında çabasını olumlayan çıkmamış...

Figürlerinin **Raphael**'den kırsal çevrenin **Giorgione**'den esinlenildiği bu resminde **Manet**, ressamların akademik öğretilerden ve edebi konulardan kurtularak resim yapabileceklerini kanıtlamak amacındaydı. Üstelik, siyaha ağırlık veren bir boyama tekniği de geliştirmişti. Belirtmeye gerek yok, *pastoral*

kır yemeği tablosu ne **Raphael**'in tablosuna, ne de **Giorgione**'ninkine benziyordu. Eski deyişle *nev'i şahsına münhasırdı*. Yani, **özgündü**. Tekniğindeki özgünlük bir yana, *biçimi/formu* özgündü.

Ne var ki, özgünlüğü hiç kimseyi ilgilendirmemişti. Sanatseverler ve de sevmeyenler, düşün ve ağız birliği ederek, ahlâktan, ahlâki değerlerin ayaklar altına alındığından, namustan, iffetten, vb. söz etmişlerdi.

Oysa, **Manet** *Kırda Öğle Yemeği* ile de yetinmeyip iki yıl sonra, gene modeli **Victorine Meurend**'i uzanmış olarak çalıştığı *Olympia*'yı sergilemiştir. İzleyicilerin gözüne gözüne bakan uzanmış çıplak bir kadın betimlemesini gören gerek izleyiciler, gerekse eleştirmenler, bu kez de, **Manet**'nin *fahişeliğin reklamını yaptığını/fahişeliğe arka çıktığını* savunmuşlardır.

Cezanne'ın
Kır Manzarası
çalışmalarından

Manet'in Olympia'sı

Cézanne: Modern Bir Olympia

Fahişelik kavramının böylesine çekinilmeksizin kullanılmasının gerisinde yatan bir başka neden daha vardı. Bugünün Türkiye'sinde özellikle Rusya'dan gelerek dünyanın en eski mesleğini icra edenlerin hepsinin *Nataşa* diye adlandırılması gibi, o dönemin (1800'lerin ikinci yarısındaki Fransa'da ve elbette başkenti Paris'te) bedenini satarak yaşayan kadınlar *Olympia* diye anılıyorlardı.

(Nitekim, **Cézanne**'ın (1839-1906) 1873 yılında boyadığı *Modern Bir Olympia* tablosu yukarıdaki açıklamaya ışık tutan niteliktedir.)

Manet geçmişteki sanatçılardan ayrılmış (farklı) davranmıştı. *Kırda Öğle Yemeği* adını verdiği tablosunu *Aphrodite* ya da *Venüs ile Kırda Öğle Ye-*

Degas: Leğandeki Kadın

Degas: Banyodan Sonra

meği diye; *Olympia* adını verdiği tablosunu ise, *Uzanmış Venüs* (ya da *Aphrodite*) diye adlandırmış olsaydı, öylesine amansız olumsuz eleştirilerle karşılaşmazdı. O güne değin yapılmış cinsellik ağırlıklı tablolar, mitolojik olayların ve/ya da kahramanların adları verilerek *meşruluk* kazandırılmıştı. Oysa, şimdi, bir ressam çıkmış, güncel yaşamı görselleştiriyordu. Bu, bir anlamda, herkesin bildiği ama, söylemediği/anlatmadığı/görmezlikten geldiği gerçeğin açıklanmasıydı. Yani, toplumsal bir giz açıklanmış oluyordu. İnsanları kızdıran buydu.

Ama, yol açılmış oldu. **Cézanne, Renoir, Matisse**, vb. sanatçılar cinsellik içeren tablolarına mitolojik adlar verme zorunluluğundan kurtulmuş oldular. İsteyen, gene, mitolojiye sığınıyordu elbette.

Mitolojiye sığınmayıp, olumsuz toplumsal tepkiler çekmek istemeyenler ise, bir başka yöntemi başarıyla uyguladılar. *Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlinin* kurucu müdürü **Osman Hamdi Bey** ve Paris'e resim öğrenimi için gönderilen daha birçok Türk ressamının işliğine devam ettikleri **Jean-Léon Gérôme** başta olmak üzere, bir takım Batılı ressamlar afrodizyak kadın çıplaklı tablolarını "doğu toplumlarından görüntüler"mişçesine sundular. *Orientalist/Doğusalci* diye anılan bu ressamların çoğu, örneğin İstanbul'a gelmedikleri, Saray yaşayışıyla tanışmadıkları halde Osmanlı hareminden görüntüler boyamaktan çekinmediler. *Afrodizyak* görüntüler boyamış olan *Doğusalcılann* yaklaşımı/tutumu Rönesans döneminin varlıklı kentsoylu (burjuva) erkeklerin yatak odası duvarları için resimler yapmış o dönemin sanatçılarından ayrılmı (farklı) değildi.

Üstte; Jean-Léon
Gérôme'un
Yıkananlar ve Hamamdaki
Kadın adlı tablo n ve
Henri Leopold Lévy bir
çalışması

Altta;Raphael
Kirshner ve Georges
De Dramard'ın haremde
görüntüleri,

Onların **Aphrodite/Venüs, Artemis/Diana, İlham perileri** diye de anılan **7 Musa, 3 Güzeller**, vb. diye bilinen mitoloji kahramanlarının adlarının ve öykülerinin ardına gizlenmelerine karşılık **Doğusalçılar da**, (giderek {hattâ} gidip görmedikleri/yaşamadıkları) **Doğu** toplumlarındaki yaşamın ardına sığınıyorlardı. Ama, neyin ardına sığınarlarsa sığınsınlar, kendi toplumlarındaki cinsellikle ilgili sanata ilişkin istemleri karşılama çabasında oldukları gizlenemez.

İstanbul'da yaşamadıkları hâlde Osmanlı *harem* yaşantısından görüntüler boyamış ressamlar arasında Fransız **Georges De Dramard** (1839-1900), Alman **Raphael Kirshner** (1890-1925), **Marcel Paul Meys**, **L. Contmal**, **Alexander Cabanel**'in öğrencisi (1823-1889) **Henri Leopold Lévy** (1840-1904) sayılabilir.

Raphael Kirshner

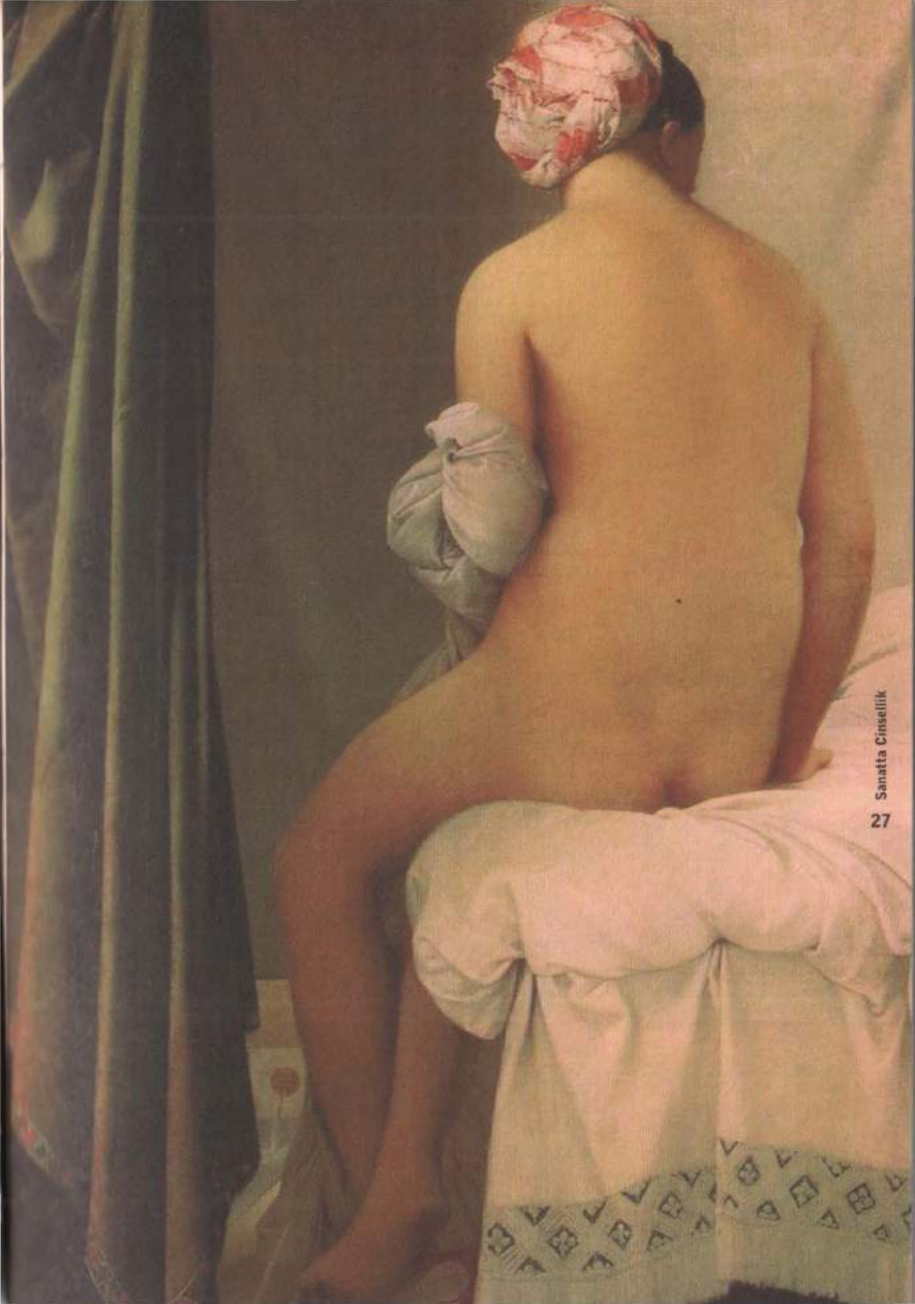

Henri Leopold
Lévy (1840-1904)

Üstte;
Jean-Auguste-
Dominique
Ingres'in
çalışmalarından
bir örnek
altta;
L. Contat'ın
imgelemindeki
haremden görüntü.

Bu arada, *Romantikler* diye anılan sanatçılar arasında yer alan **Jean-Auguste-Dominique Ingres** (1790-1867)'in *Türk Hamamı* olarak adlandırdığı tablosu da Batılı insanın cinsel duygularını görsel olarak doyurmak için boyanmış olduğunu belirtmek gerekir mi?!.

Cézanne'ın
1905 tarihini
taşıyan Yıka-
nanları

Renoir'ın
1884-1887
yıllarında
yaptığı
Büyük
yıkananlar
adını verdiği
tablosu

Ama, *Doğusalcıların* yöntemini benimsemeyip tablolarını, doğrudan doğruya örneğin *yıkananlar*, *yıkanan kadınlar*, vb. olarak adlandıran sanatçılar da belirmeye başlamıştır. Örneğin, **Auguste Renoir** (1841-1919) *afrodizyak* kadın figür(ler)ü ile bezediği tuvallerine mitolojiden alınma adlar ile adlandırmak ya da harem görüntüleriymişçesine sunmak yerine doğrudan doğruya *Yıkananlar*, *Büyük Yıkananlar*, vb. diye adlandırmıştır. **Renoir** ve başkalarının bu tutumu benimsemiş olmalarının temelinde yatan **Paul Cézanne**'ın (1839-1906) 20. yy.'ın başında resim sanatına getirdiği ilkeler ve bunlara bağlı kalarak yaptığı yıkanma tablolarının sağladığı başarıydı.

İngres'in Türk Hamamı adlı tablosu

C zanne'ın çok sayıda boyadığı yıkanma tablolarında görülen çıplak kadın figürlerinin gerçek yaşamı yansıtmadığını da hemen belirtmek gerekir. Geçen yüzyılın başlarında, özellikle o tabloların boyandığı tarihlerde, kadınların su kıyısında çıplak olarak sereserpe yattıklarına tanık olmak ol naksızdı doğal olarak.

Ne var ki, kadının bir *arzu nesnesi* olarak sunulması yolunda ilk adımlar da atılmaya başlanmıştı. Örneğin, 19. yy'ın sonlarında *Truth/Gerçek* adıyla ABD'de yayınlanan bir derginin kapağında mayo (Aklınıza bugünkü mayolar gelmesin!) giymiş güzel kadınları kumsalda bir arada gösteren bir fotoğrafla yayınlandığının belgesi bu sayfalarda yer almaktadır.

Truth dergisinin Temmuz 1893 sayısının kapağında kumsalda mayo giymiş kadınların görüntüsü yer alıyor. 1940'lı yılların sonlarına doğru sinema yıldızları da pin-up kızları gibi pozlar vermeye başladılar. Bu arada, kapak spotları da buram buram cinsellik kokuyor. Ağustos 1953 tarihli *Movie Life*'ın kapağında **Ava Gardner** ve **Marilyn Monroe**'nun pin-up duruşlu fotoğraflarının yanı sıra, **Marilyn Monroe**'nun "**Evet** demekten korkmam" dediği okunuyor. Olabildiğince ayrımlı  ağırışımrlara yol açan bir söz! 11 Ağustos 1941 tarihli *Life* dergisinin kapağını ise o dönemin ünlü film yıldızlarından **Rita Hayworth**'un masum sayılabilecek bir pin-up fotoğrafı yer alıyor.

Solda;
Truth
dergisinin
Temmuz 1893
kapağı

Sağda;
Kapağında Rita
Hayworth'un
fotoğrafının yer
aldığı Life dergisinin
11 Ağustos 1941
kapağı

Movie Life
dergisinin
Ağustos 1941
kapağı

Özellikle fotoğraf makinasının devreye girişinden (1840) sonra, ressamlar uğraşlarına yeni bir işlev kazandırma çabası göstermeye girişmişler, bu arada sadece ressam elinden çıkmış değil, fotoğraf makinasıyla saptanmış görüntüler de yayınlanmaya başlamıştır. Giderek bu fotoğraflar, ressam ve/ya da yonut sanatçıların esin kaynağına dönüşmüşlerdir. Bu fotoğraflardan esinlenerek resim ve/ya da yonut yapan sanatçılar görülüyordu. Söz konusu esinlenmenin üzerinde durulması gereken yönü, fotoğraf gerçekliğinin sanat yapıtlarına yansımaları, fotoğraftaki gerçekliğin sanatçıyı da motive etmesi, fotoğraftaki gerçekliği aşmayı amaçlayan yapıtlar üretilmesi, sanatçının ürettiklerinin fotoğrafla görüntüler saptayanları motive ederek, onların da plâstik sa-

1939 yılında
Matisse'in sanat
fotoğrafı yayımlayan
bir dergide gördüğü
fotoğraf ve bu
fotoğraftan
esinlenerek yaptığı
La Serpentine
adlı yontu ağı

La Serpentine adlı yontu

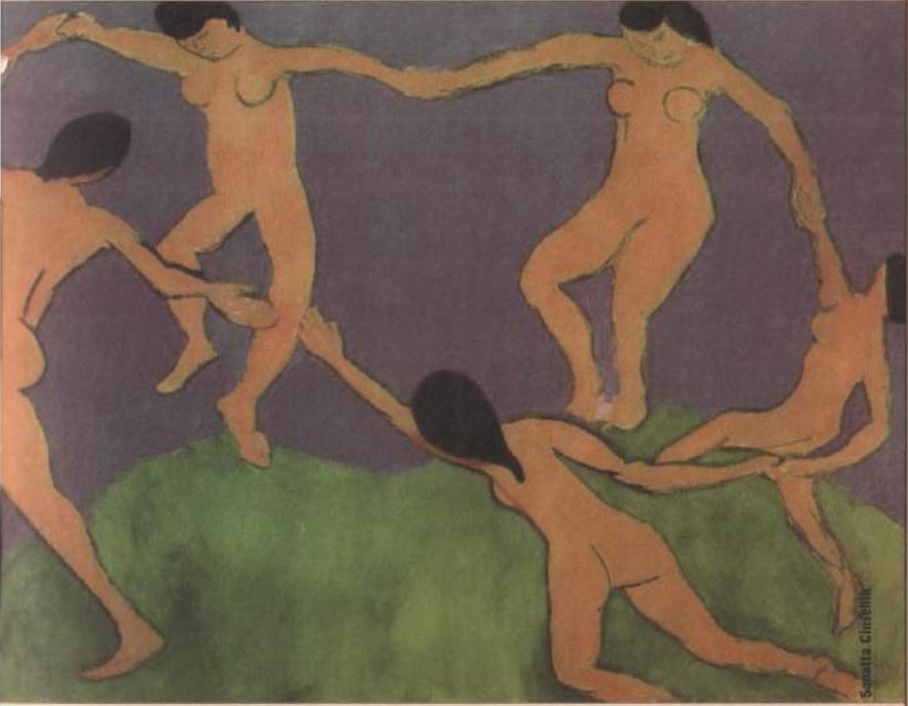

1939 yılında Matisse
stüdyosunda Wilma Javor
adlı genç modeliyle
çalışırken görülüyor.

Karşı sayfa:
Matisse; Dans

natlarla uğraşanların yapıtlarını aşan görüntüler yakalamayı amaçlamalarıdır. Anlatılan devr-i daim (sürekli devreden) esinlenmenin özellikle cinsel içerikli görsel anlatıların her geçen gün daha cesurca ele alınmasına yol açtığını belirtmek gerekir.

Sanat fotoğrafı yayınladığı savındaki dergiler katılmıştır yaşama 20. yy. başlarında. Yayımlanan fotoğrafların *sanat* ile ilgisinin düzeyi tartışma götürürdü. Ama, ressam ve yontu sanatçıları (az önce de değinildiği gibi), bu fotoğraflardan yola çıkarak yapıtlar veriyorlardı. Örneğin **Henri Matisse**'in (1869-1954) *La Serpentine* adlı 1909 yapımı 16,5 cm. boyundaki yontu, sözde bir 'sanat dergisi'ndeki fotoğraftan yola çıkılarak yapılmıştı. Ve elbet-

Sanatta Cinsellik

te, ressam ve yonut sanatçılarının dergilerdeki görüntülere başvurmuş olmaları yanıltıcı olmamalı. Yani, geçen yüzyılın başında, sanatçıların hâlâ doğrudan doğruya canlı modelden çalışma olanağı bulamadıkları sanılmamalı. Çünkü, aynı **Matisse**'in Paris'teki stüdyosunda çıplak modelleriyle çalışırken çekilmiş fotoğrafları da var.

Buraya değin anlatılanlar ortaya koyuyor ki, 19. yy.'ın ikinci yarısından başlayarak, sanatçılar, artık, geçmişte olduğu gibi cinsellikle ilgili görüntülere bir kılıf uydurmakla uğraşmıyorlar. Yaşamda, böyle bir kılıflamayı gereksiz kılan yeni toplumsal eğilimler hızla gelişiyor. Başka alanlarda çok daha cesur, pervâsız adımlar atılmaktadır her geçen gün.

Moulin Rouge
dansçılarından
Mistinguett

Moulin Rouge
dansçılarından
Loe Fuller

Moulin Rouge
dansçılarından
Jane Avril

Müzikhol dansçısı **Mistinguett** 1919 yılında 500 bin Fransız Frankına sigorta ettirdiği bacaklarını ilk açan gösteri yıldızı olarak da anılmaktadır.

Her alandan önce eğlence sektöründe cinsellik gitgide öne çıkmakta ve yoğunlaşmaktadır. Yüzyılın başlarında dünyanın sanat merkezi kimliğini henüz New York'a kaptırmamış olan Paris'te *Folies Berger* ve *Moulin Rouge* diye iki müzikholde sahneye çıkanların giysileri gitgide daha açık hâle gelmektedir. Gösterilerindeki cinsellik dozu gitgide artmaktadır.

Toulouse Lautrec'in bir afişi

Toulouse
Lautrec'in
bir afişi

Dönemin ressamı, şairleri ve her alandan sanatçıları hem iki müzikholün müdavimleri (sürekli müşterileri) hem de bu müzikhollerde sahne alan gösteri yıldızlarının yakın dostlarıdır.

Toulouse Lautrec (1864-1901) müzikholler ve müzikhol yıldızları için yaptığı afiş resimlerle ünlenmiştir. *Moulin Rouge*'un yıldızlarından **Mistinguett**, birçok yeniliği sahneye getirmekle ün yapmıştır ama "*bacak gösterme*"de de ilk oluşu müzikhol tarihindeki yerini ayrıcalıklı kılar. O dönemde (20. yy.'ın ilk çeyreğinde), bira-

Mistinguette

kın bacağı, bir gıdım çorap görmek izleyicilerin çarpılmasına yol açıyormuş. **Mistinguett**'ten önceki *Moulin Rouge* dansçıları, — **Loie Fuller**, **Jane Avril** ve **La Goulue**'nun bütün görüntüleri bedenleri kat kat kumaşlarla, bacakları kalın çoraplarla örtülü olarak kalmıştır bugünlere. **Mistinguett**, *üstsüz* gösteri kızlarının düşlerde bile görülemeyeceği o yıllarda izleyicilerine bir gıdımı çok aşan ölçülerde *bacaklarını gösteren ilk yıldız* kimliğini de taşıyor. Ayrıca, henüz 1919 yılında, bacaklarının 500 bin Fransız Frankına sigorta edildiği de unutulmuyor.

Bu arada insan bedeni hakkındaki bilgisi yadsınamayacak ünlü yonut sanatçısı (heykeltraş) **Auguste Rodin** (1840-1917) şöyle yazmıştır:

"Müzikhol perisini (Musa'sını/Muse) kişileştirebilseydim, ona senin bacaklarını verirdim Mistinguett."

1800'ü yıllardan
günümüze değin
çeşitli sanat dallarına
esin veren Moulin Rouge'un,
son alarak baş rolleri
Nicole Kidman ve
Ewan Mc Gregor tarafından
canlandırılan sinema filmi
gösterime sunuldu.

Josephine Baker
Muz Kız takma
adıyla anılmaya
yol açan gösterisini
yaparken ve
1930'lerde dünyayı
dolaşan
kartpostalları.

Auguste Rodin'in sözleri, eğlence yaşamının ve bu yaşamdaki parlak yıldızların ve doğallıkla onların gelişmesinde pay sahibi oldukları, yeni yaşam anlayışının sanatçıları ve dolayısıyla sanatçıların üretimlerini/ürünlerini ne denli etkilemiş olduğunun imi (işareti) olarak benimsenebilir. Bu yaşam anlayışı, Orta Çağın, — bin yıllık dönemin baskıcı tutumlarıyla oluşmuş cinselliğin ayıp olduğu koşullanmasından kurtaran bir anlayış olarak görülebilir/yorumlanabilir.

Yirminci yüzyılın ilk çeyreği aşıldıktan sonra, artık cinsellik konusunda da gitgide hızlanan bir değişim gözlenmektedir. Örneğin, *Moulin Rouge*'dan *Folies Bergere*'e geçmiş olan ABD kökenli **Josephine Baker**, orada beline doladığı yapma muzlardan başka hiçbir şey giymemiş olarak sahneye çıkmış ve bir ayna üzerinde dans edip *Ave Maria* şarkısını söylemiştir. Dansı, *Banana Dance*/Muz Dansı, kendisi ise *Banana Girl*/Muz Kız diye anılır olmuştur o gösterisinden sonra.

Olağanüstü bir sansasyona yol açan gösteriden bir süre sonra beline muzlar dolanmış binlerce siyah bebek satışa sunulmuştur. 1926/1927 gösteri mevsimi *Muz Dansı*nın sergilenmesiyle geçmiş ve bu dans gösterisi öylesine tutulmuştur ki, derisi "renkli" **Josephine**, ülkesine dönmeyip Paris'e yerleşmiştir. *Paris'te Bir Amerikalı* olmaktan çıkmış, *Paris'te Bir Amerikalı* 'Muz Kız' olmuştur.

1913 yılında yayımlanan bilinen ilk çıplak takvimi; resim Paul Chabas tarafından yağlı boya bir çalışma olan "Bir Eylül Sabahı".

Pirelli Lastikleri Yıllık Takviminin 1970 yılı Ocak Sayfası.

1915 yılında yayımlanan ilk pin-up takvimi ve Britanya'nın ilk pin-up çizgi-roman kahramanı Jane.

1915 yılında yayımlanan ilk pin-up takvimi ve Britanya'nın ilk pin-up çizgi-roman kahramanı Jane. 1932 yılının Aralık ayında *Daily Mirror*'da yayımlanmaya başlanan Jane Britanya'nın İkinci Dünya Savaşı sırasındaki en iyi çizgi pin-up idolü olmuş ve 1952 yılına değin yayımı sürdürülmüştür. Jane daha sonra ABD silâhlı kuvvetlerinin yayın organı *Stars and Stripes*'a transfer olmuştur. 1964 yılından başlayarak yayını bugün de sürdürülmekte olan Pirelli lâstikleri yıllık duvar takviminin 1970 yılına ilişkin sayısının Ocak sayfası görülüyor. Avrupa'nın en ünlü pin-up takviminin tanıtımı gazeteler, dergiler ve TV kanallarınca da yapılagelmektedir.

Roy Cola

Baker'ın fotoğrafının basılı olduğu kartpostallar, artık *Aphrodite* ve/ya da *Venüs* yakıştırma adıyla değil doğrudan doğruya **Josephine Baker** adıyla satılmakta, dosttan dosta, dünyanın bir ucundan öteki ucuna gönderilmektedir.

Atlantik'in karşı yakasında ise, 1913 yılında ilk *pin-up* takvimi yayımlanmıştır. Daha sonra yaygınlaşacak ve duvarlara iğnelenerek asıldığı için *pin-up* diye anılacak erotik, çıplak ve/ya da yarı çıplak kadın görüntüleri (fotoğraf ve/ya da resim)nden ilkinin yer aldığı bu takvimdeki görüntü yağlıboya bir resim olduğu için çok kimsenin ilgisini çekmemiştir. Bununla birlikte, *New York Ahlâksızlığı (Kötü Alışkanlıkları) Önleme Cemiye-*

ti/New York Society for the Supression of Vice tak-

vimin basımını ve dağıtımını yasaklayınca, herkesçe ayrıma-na varılarak görülmedik ilgi çekmiş, milyonlarca korsan kopyası basılarak dağıtılmış ve satılmıştır.

20. yy. pin-up ressamları
yetiştirmiştir. Yukarıda kimi
ressamların yapıtlarından örnekler yer
alıyor.

Üst sıra: Al Brule, Alain Aslan, Alber
Vargast; Edward Runci,
İkinci sıra: George Petty, Guy Power,
George Hildebrandt, Hent Ekman,
Donald Rust, Fritz Willis;
Üçüncü sıra: Boris Vallejo, Art
Fhran, Rolf Armstrong, Zoe Mozart.

Saat yönünde;
Peter Driben,
Earl Moran,
Mel Ramos,
Peter Driben,
Hubert De Lartigue,
Julie Bell.

Peynirkeki/Cheesecake
fotoğraflardan örnekler.

Söz konusu takvimin yayımından iki yıl sonra, — 1915 yılının Eylül ayında klâsik *pin-up* görüntülerinin öteki adı olan *peynirkeki/cheesecake fotoğraf* (elbette daha sonra da çizimle-ri/resimleri) türünün doğuşunu sağlayan olay yaşanmıştır.

Yalnızca basın organlarının sayfalarında, afiş, takvim olarak değil, *peynirkeki* fotoğraflar oyun kâğıtlarında, çakmakların üstünde, kalemlerde, anahtarlıklarda, sigara kutularında, vb.'de de yer almıştır.

1902 yılı
Rabelais
Dergisinin
kapağı ve
içinden
bir çizim

Paris'te yayımlanan 1902 yılına ilişkin *Rabelais* adlı dergide cinsel yaşamla ilgili toplumsal olarak benimsenen, sofistike bir mizah içeren karikatürlerin yer aldığı da görülmektedir.

Cinsellik, 20 yy'da çizgi romanların da vazgeçilmez izleği olmuştur. *Tarzan*'ın çizeri **Burne Hogarth**'ın bir desen çalışması, çizgi roman çizerlerinin cinselliği göz ardı etmediklerinin kanıtı sayılabilir. Bir takım pin-up afişlerinde kadın ve erkek bir arada görüntülenmiş, böylece cinsellik dozu artırılmıştır.

Üstte çizgi
roman
cinselliğinden
örnekler ve
altta Burne
Hogarth'ın bir
çizimi

1971 yılı Temmuz ayında yayımlanmış olan bu reklamda pin-up kızı kışkırtıcı bakışlar atmakla, elinde de fallusu (erkek cinsel organı) simgeleyen benzin pompasını tutmak vardır.

Bir takım pin-up afişlerinde kadın ve erkek bir arada görüntülenmiş, böylece cinsellik dozu artırılmıştır. 1965 tarihli bu fotoğraf erkek vücut güzeli Ernie Phillips ile Betty Weider adlı pin-up kıza bir araya getirmiştir.

Anılan tarihte, bir gazete fotoğrafçısı olan **George Miller**, Rus diva **Elvira Amazar**'ın New York'a geldiğini öğrenip limana gider. Opera yıldızı gemiden karaya ayak basarken, bir talepte bulunur Miller, makinasının döklaşörüne basmadan önce. Saptayacağı görüntü adına Rus opera yıldızının eteğini biraz yukarı çekmesini ister. İsteği olumlu karşılır. Daha sonra, Miller'ın, bir gurme olan (iyi yemekten anlayan/zevk sahibi) editörü, fotoğrafı görünce, "peynirkekinden hallice" diye haykırır. Böylece, türün adı konulmuş olur.

A FAMOUS PUBLICATION

MOVIE STORY

MAGAZINE

DECEMBER
15^c

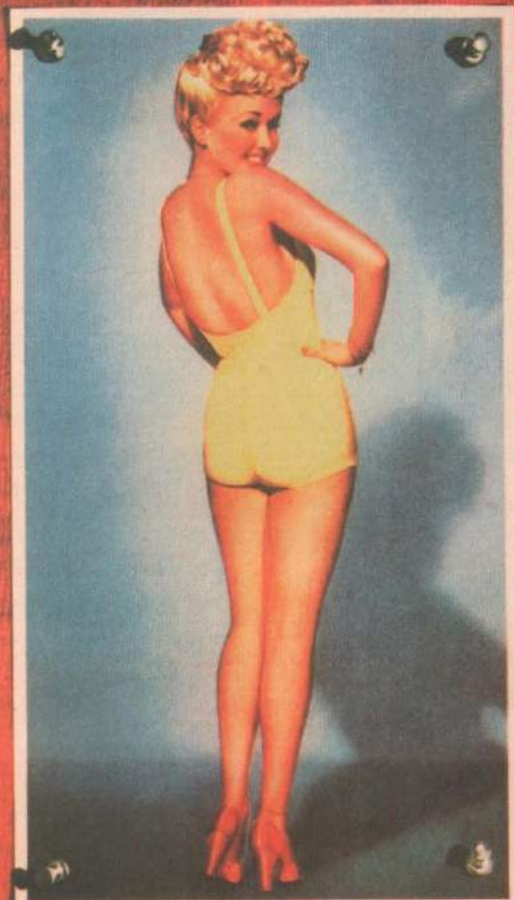
BETTY GRABLE
STARRING IN

"PIN-UP
GIRL"

JOHN WAYNE
"IN OLD
OKLAHOMA"

PIERRE AUMONT
"THE CROSS
OF LORRAINE"

MICHAEL O'SHEA
"LIFE OF
JACK
LONDON"

Movie Story adlı sinema dergisinin kapağında Betty Midler'in Pin-up Girl/Pin-up Kızı adlı filminden alınmış fotoğrafı

Betty Grable

Alberto
Vargas

Peynirkeki fotoğraflar yalnızca dergi, gazete sayfalarında kalmaz. Afişlere dönüşür. İşçilerin, erlerin, gençlerin oda duvarlarını süsleyen bu afişlerin içerdiği cinsellik dozu değişmektedir.

Kiminin yol açtığı çağrışımlar çok yüksektir. 1944 yılında ünlü film yıldızı **Betty Grable** *Pin-up Girl/Pin-up Kızı* adlı filmde oynar. Birçok fotoğrafçının modeli artık *pin-up modeli* diye tanınıyordu. Hollywood yıldızları da *pin-up duruşlu* fotoğraflar çekirtmeye başladılar. Pin-up dergileri yayımlanmaya başlanır.

Jerry Yulsman adlı bir fotoğrafçı tarafından 1971 yılında çekilmiş bu fotoğrafa Pussyfoot adı konulmuştur. Bu bir sözcük oyunudur. Pussyfoot sözcüğünün Türkçe anlamı kendi fikrini belirtmemek'tir. Ancak bu bileşik sözcüğü oluşturan iki sözcükten pussy, hem kedi demektir, hem de vulva (yani, kadın cinsel organı); ve aynı zamanda cinsel ilişki anlamına da gelmektedir. Fotoğrafa bakınca nasıl bir anlam çıkartılabilir acaba?!

Her birinin tutumu ayrımlıdır. Kiminin fotoğrafları daha estetik kaygılıdır. Kimilerinin göğüs, kalça, bacak, popo göstermeyi amaçlamaktadır. Bunlar *girlie magazines/kızlı dergiler* diye adlandırılmış periyodiklerdir.

Bu sayfalarda kimi örnekleri görülebilen *kızlı dergilerin* ne tür yazılara yer verdikleri kapaklarındaki duyurulardan (anonslardan) anlaşılmaktadır. Örneğin *Yabanî Kirazlar* anlamalı *Wild Cherries* adındaki derginin 1933 yılı Yaz sayısının kapağında, içindekileri duyuran başlıklar şöyledir: *Baharatlı Öyküler (Haberler)*, *Çok Canlı Resimler*, *Canlı Hümor*, *Nükte-li Şiir*, *İlginç Konular*. Örneğin, gene 1933 yılı Aralık ayında yayımlanan *Aşk Cümbüşleri* anlamalı *Love Revuels* adlı derginin kapağında *Neşeli*,

1941'in Mart ayında Esquire dergisinin yayımladığı katlamalı sayfalı pin-up güzeli, bu yolda yürüyenlerin yolunu açmıştır.

Piyasayı girile magazinler /kızlı dergiler kaplamışır. Yukarıda anılan magazinlerden kimileri görüüyor.

Esintili, Canlı Aşk Öyküleri cümlesi yer almaktadır. ABD yayımlanan pin-up fotoğraflarının benzerleri birçok başka ülkelerdeki dergilerin kapaklarında ve iç sayfalarında da yayımlanmaya başlanmıştır 20. yy.'ın ortalarında. Örneğin, Almanya'nın *Der Stern* ve *Neue Revue*, İngiltere'nin *Tit-Bits*, *Pictorial Weekly*, ve Lübnan'ın *Sin El Fil* dergisi ABD'nin kızlı dergilerinin işlevini yüklenenler arasındadırlar.

1939 yılına tarihlenen Ginger adlı derginin kapağındaki resmin, ressam George Quintina'nın fırçasından çıktığı belirtilmektedir. Çizip boyayanlar, o yıllarda, çok daha cesur görünüşler oluşturabiliyorlardı.

Pin-up fotoğraflarının kökeni 1885 yılı dolaylarında sigara paketlerinden çıkan resimli kartlara dayandırılmaktadır. 25 karttan oluşan dizi sigara tiryakilerince biriktiriliyormuş. Yukarıda bu kartlardan 6 örnek yer alıyor.

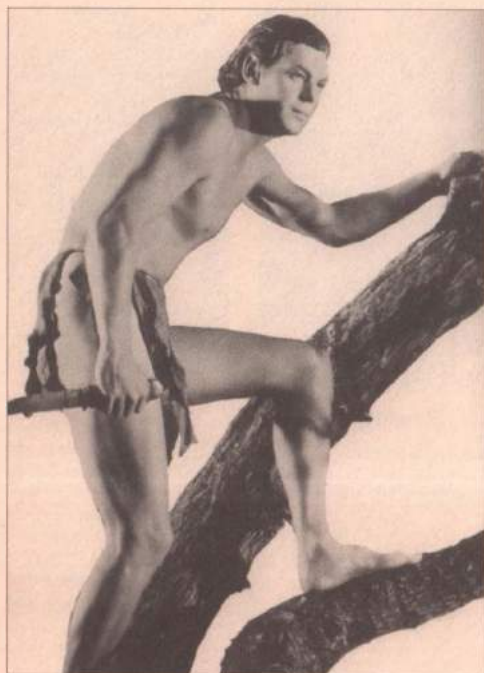
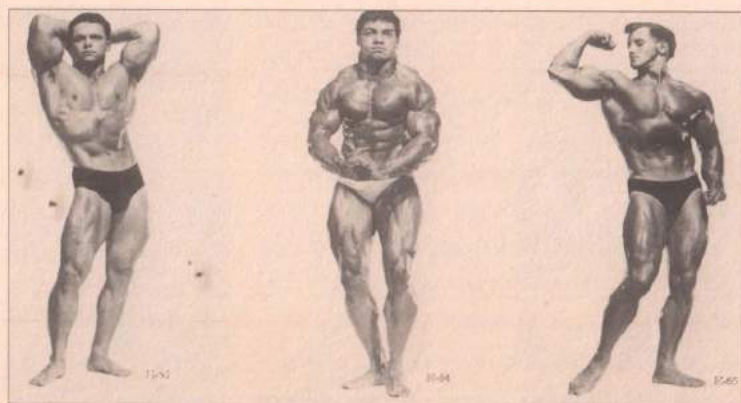
Bu sayfalarda örneklenen *kızlı magazin*lerden biri olan *Güzellik Geçidi* anlamlı *Beauty Parade* adlı derginin 1951 yılı Temmuz ayında yayımlanan sayısının kapağında ise, *Erkeklerin Yüzünü Ne Kızartır* sorusu yer almaktadır. Kapağındaki modelin duruşu ise, *peekaboo* duruşu diye adlandırılmıştır. (Bedenin kapalı olan bölümlerin de gözükmesine/gözlenmesine (dikizlenmesine) olanak veren duruşun anılışdır *peekaboo*.)

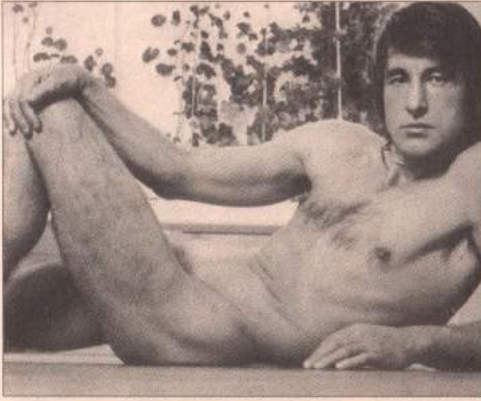
Özellikle *Kadıncıların/Feministlerin* olumsuz tepkileri üzerine erkek vücudunun sergilenmesine de başlandı 20. yy'da. Böylece *peynirkeki* fotoğrafların yanı sıra *biftekkek/beefcake* fotoğraflar da yayın organlarında, oda duvarlarında kentlerdeki reklâm panolarında gözükmeye başladı. Bu arada, elbette, kadınlar için olduğu öne sürülen ama, daha çok eşcinsellere seslenen çıplak erkek fotoğraflarının basıldığı dergilerin yayımına geçildi.

1950'lere girildiğinde, kimi erkek dergileri, *gir-lie/kızlı* magazinlerden daha ağırbaşlı bir tutum izlemeye başlar. Psikoseksüel konularda yazı ve fotoğraflar yayımlamaya başlarlar. Ruhbilimsel yaklaşımlı yazılar/makaleler arasında, fetişçilik, sadomazohistlik, mastürbasyon, eşcinsellik (daha çok lezbiyenlik üstüne) ve teşhircilik konularına ağırlık verilenler çoktur.

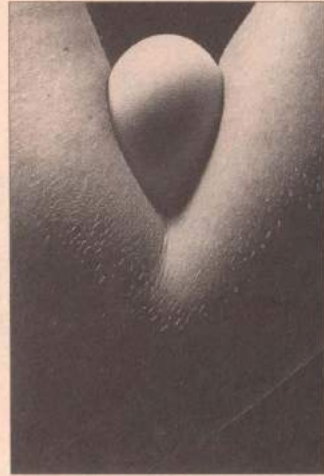

iki ayda bir yayımlanan Soho Newsletter adlı derginin 1972 Pin-up erkeği Mark'tır. Mark, bu poz, cinsel özgürlük kapsamında kadınlar için verdiğini söylemiştir.

Üstte soldaki üç fotoğraf ile biftetekkek fotoğraflara örnektir ve vücutçu John Decola modellik etmiştir. Üstte ortadaki fotoğraf 1972 yılı Nisan ayında İngiliz Cosmopolitan dergisinin ortasında yayımlanmıştır. Fotoğrafın modeli Paul de Feu, o sırada 36 yaşındaydı ve Kadın Özgürlüğü hareketinin ünlü siması Germain Greer'den boşanmıştı. İngilizlerin ilk erkek çıplak modeli olarak tarihe geçti. Üstte sağda, 2002 yılı başında kendini emekli eden ünlü Fransız modacı Yves Saint Laurent'ın 1975 yılında yayımlanan çıplak fotoğrafıdır. Altta solda 1932 yılında çevrilen Maymun Adam Tarzan filminin başoyuncusu Johnny Weismuller'in filmlerindeki neredeyse çıplak görüntüleri yayın organlarının gereksindiği biftetekkek fotoğraf açığının uzun süre gidermiştir. Altta soldan ikinci 1928 tarihli fotoğrafın modeli dansçı Terrel Kennedy'dir. Disk atıcısı fotoğrafı eski Yunan yonutlarından esinlenilerek verilmiş bir pozdur. Sol-daki 1930 yılında çekilmiştir.

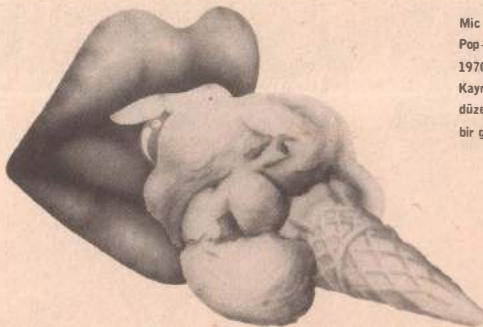
20. yy'ın ortalarından başlayarak cinselliği ağır basan görüntüler gitgide yoğunlaşmaya başlamıştır. Üstte kimi soft-core pornography/yumuşak porno diye anılan türden fotoğraflar yer almaktadır. Üstte solda kendince erotizm dokunuşu, 1953; sağda Fransız çık darta kaplı bisküvi reklamı, 1965; ortada solda, göğüsleri dışarda model başını kaldırmış bir köpeği öpüyor, 1970; sağda Avuçtaki Yumurta kimileri için cinsel ilişki ya da doğum, 1970 (Fotoğrafçı: Alain de Garsmeur.); Altta solda Japon çakmak reklamı, 1971.

Bu arada, İkinci Dünya Savaşını izleyen yıllarda spor ve serüvene ağırlık veren *Saga, Argosy, Adventure, True Adventure, True*, vb. erkek dergileri de ilgi görmektedir. Ancak, cinsellik ile edebî, kültürel, sosyo-kültürel yazıları bir araya toplayan, üniversite mezunu, yüksek gelirli, kentlerde yaşayan ve başarı merdivenlerini hızla tırmanan erkekler için bir dergiye gereksinim olduğunun ayırdına varan **Hugh Hefner** adlı bir girişimci *Playboy* dergisini yayımlamaya başlar. İkinci yılına girerken, dergide yer alan bir yazı, *Playboy* dergisinin amacını, avlanma, balıkçılık ve dağcılık gibi alanlara az ilgi duyan ama iyi yemekten, nitelikli içkiden, şık giyinmekten ve dişi arkadaşlığından zevk alan erkeklere seslenmek olduğunu açıklar.

Playboy büyük satış sayılarına ulaşır. Ve elbette nitelik düzeyi çok daha aşağıda yayın organları piyasaya birbirini ardına sürülür.

Bu arada, *Playboy* dergisinde fotoğrafların yanı sıra elle çizilmiş ve boyanmış pin-up resimleri de yayınlanır. Bu resimler, çok zaman, fotoğraflara taş çıkartacak cinselliktedir. Bunlardan birçoğu, bugün bile Türkiye’de yayımlanamaz. Bu resimleri çizen ressamalar (illustratörler/resimleyiciler) büyük üne ve paraya kavuşmuşlardır.

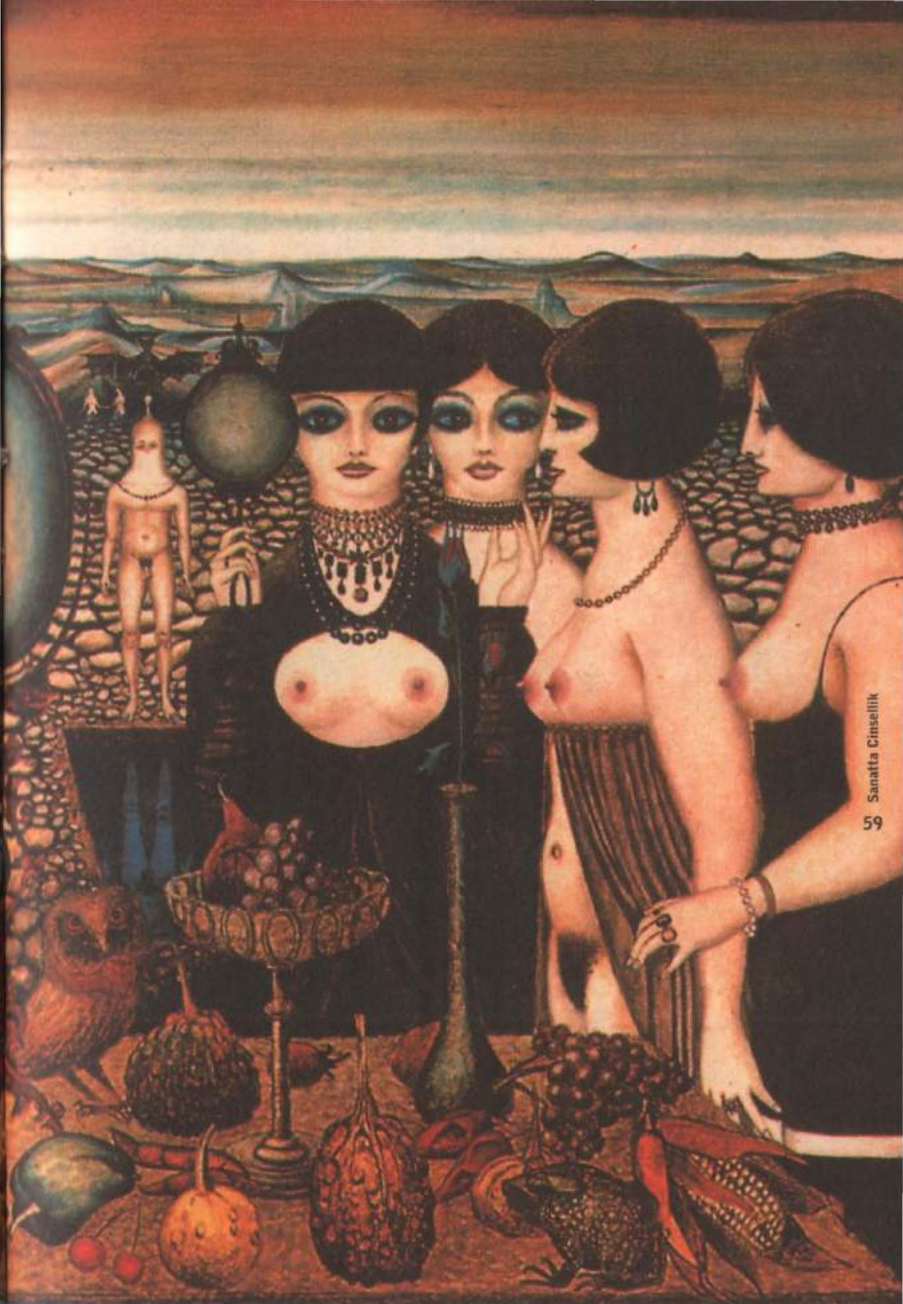
Elbette karikatürlerin, çizgi romanların da cinsellik izleği üstüne kurulu olduklarını belirtmeye gerek yoktur.

Mic hael English'in
Pop-Art söylemiyle
1970 yılında yaptığı
Kaymak adlı
düzenlemesi oral sekse
bir gön derme.

Roland Bourgeois'un (1920-.....)
Diane'in kızkardeşi adlı çalışması.
Giyinlik görünen çalılık kadınlar Hıncı
bir karpitlik oluşturmuyor.

Philip Pearlstein (1924-)

Playboy dergisinin yayınlarıyla kadının bir cinsel nesne olarak aşağılandığı yolundaki *kadıncıların/feministlerin* koydukları tepkileri karşılamak üzere cinsel çağrışımlı erkek görüntülerinin yer verildiği dergiler de yayın yaşamına girmiştir. Reklamlarda, afişlerde, panolarda cinsel çağrışımlı erkek fotoğrafları da görülür olmuştur. Kadın ve erkeği birlikte ele alarak cinsel çağrışımlara yol açan görüntüler de yaygınlaşmıştır.

Hollywood yıldızlarının pin-up duruşlu fotoğraflar çektirmeleriyle sınırlı kalmamıştır sinemadaki cinsellik eğilimi. Film kameraları önce kadın yıldızları banyolarda görüntülemiş, daha sonra da yatak odalarına girerek cinsel birleşme görüntülerini beyaz perdeye yansıtmaya başlamıştır.

Cinsellikle ilgili tabuların 20. yy'ın ikinci yarısında hızla yıkılmasını sağlayan, bana göre, sinemadır. Ya da sinemanın payı çok büyüktür. Batı toplumları da, bin yılların koşullandırmasıyla cinsellikle ilgili konularda geçen yüzyıla girilinceye değin rahat davranamıyordu. Unutulmamalı ki, cinsel birleşmeden alınacak zevki (elbette gene *kama*=erkeğin alacağı zevki) üst düzeye çıkarmaya çalışan ve İS 5. yy'da yazıldığı kestirimlenen *Kama-Sutra*, Hintçeden İngilizceye 19. yy'ın sonlarında çevrilebilmiştir. 19. yy. Viktorya İngilteresinde ise, genç kızların yıkanırken bile giysilerini çıkarmamalarının beklendiği bir cinsel tutuculuğun egemen olduğu anlatılmaktadır.

Toplumun rahatlaması, sanatın da cinsellik izleğini geçmişe göre çok daha rahatça ele alıp işleyebilmesine olanak sağlamıştır. Yirminci yüzyılda yalnızca resim ve yonut sanatında değil, bütün görsel sanat dallarında cinsellik izleğinin daha sık ve daha cesurca işlendiğine tanık olunmuştur.

Solda;
Larry Rivers
(1923-),

Sağda;
Philip Pearlstein
(1924-).

Stanley Spencer ve eşi Patricia

Pierre Bonnard'ın bir
karakalem çalışması

Bu arada, birçok sanatçının yasak ilişkileri denli, yasal ilişkilerini de, — eşlerinin çıplak görüntülerini ve yatak odalarını (eşleriyle birlikte görüntülerini) da tuvallerine yasıttığı bilinmektedir.

Örneğin, Londra Kraliyet Akademisi üyeliğine seçilen Fransız ressamlardan biri olan **Pierre Bonnard** (1867-1947) *Nebiler/Les Nabis* diye anılan sanatçılar topluluğunun üyelerindendi. Bu topluluğun ilkesi izleyiciye yapıtın özüyle/konusuyla/içeriğiyle seslenmek yerine, genellikle düz renk yüzeyleri aracılığıyla, duyguları formla anlatmaktan/dışavurmaktan yanaydı. **Bonnard**, topluluk ilkesini iyi uygulayan sanatçılardan biriydi. Eşi **Maria Boursin** ile 30 yıl birlikte yaşadıkdan sonra evlenmişti. Sosyal yaşamı olmayan **Pierre Bonnard**, **Maria Boursin**'i yatakta, odada, küvette (çıplak olarak) betimleyen yüzlerce resim yapmıştır. Eşini yitirmesinin üstünden 4 yıl geçtikten sonra bile gene onun çıplak betimlemelerini yapıyor olmasıyla kayıtlara geçmiştir.

Örneğin, İngiliz ressam Sir **Stanley Spencer** (1867-1947) kendi portresini eşi **Patricia**'yla birlikte yapmıştır. Eşi de, kendisi de çıplaktır. Ancak, eşinin bütün vücudu gözükmemektedir. Özel bir ilişkiyi görselleştirerek sergileyen **Spencer** Hıristiyanlığı bir yaşam biçimi olarak benimsemişti. Yüksek odaklı gerçekçilik anlayışının ürünü olarak nitelenen resimlere imza atan sanatçı, *eksantirikliği dolayısıyla marjinal* bulunmuştur.

Surrealist/Gerçeküstücü akımın önde gelen imzalarından Belçikalı ressam **René Magritte** (1898-1967) eşi **Georgette Berger**'ye bir panayırda rastlar. **Georgette** o sırada henüz 13 yaşındadır ama, **Magritte** aşırı kertede etkilenir kendisinden. Ne var ki, bu etkileyici kız ortalıktan kayboluverir. **René** kızın izini yitirir.

1920 yılında, şans eseri yeniden bulur **Georgette**'i. Bu şansını değerlendirir ve hemen evlenmeyi önerir. **René** ile **Georgette** 1921 yılında evlenirler.

René ölünceye değin **Georgette**'e sâdık kalmıştır, başka bir kadınla aldatmamıştır. Ve elbette, böylesine bağlı olduğu eşini tuvallerine yansıtmış, birçok resminde model olarak kullanmıştır.

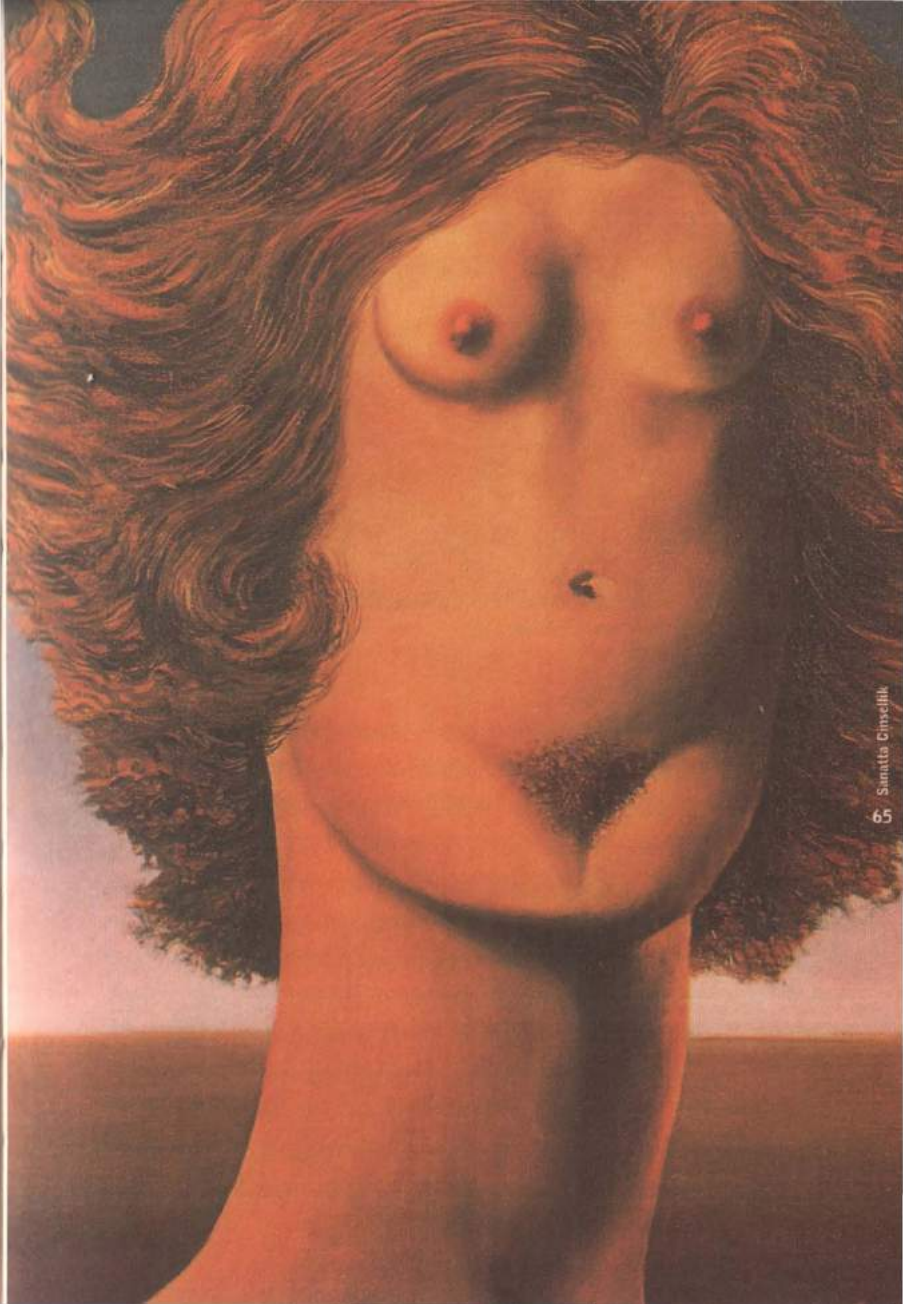
Magritte'e göre, "cinsel motifler şaşkınlık yaratmak (şok etmek) ya da eğitmek için kullanıldıkları anda bütün önemini yitirmektedirler. Cinsellik anlayışını öz-bilgi (self-knowledge) gibi gören moda olmuş bir tür kolay yanlış anlama var. Cinsellik ender olarak ilgisizlikle yarışabilirdir."

Cinselliğe bakış açısını böyle özetlemiş olan **Magritte**'in kendi eşinin çıplak görüntüleri dışında *Le Viol/Tecavüz*, *Le galet/Çakıl*, *La brasier/Kömür Ateşi*, *L'universe interdit/Yasak Evren*, *L'évidence éternel/Ebedî Kanıt*, vb. cinsellikli ilişkili ve ironisi yüksek betimlemeleri bulunmaktadır.

Solda;
René
Magritte eşi
Georgette'nin
resmini
yaparken

René
Magritte'nin
(1898-1967,
"Le Viol" isimli
yağlıboya
çalışması.

Salvador Dalí Le Grand Masturbateur/Büyük Mastürbasyoncu, 1929

Söz *Sürrealistlerden/Gerçeüstücülerden* açılınca, adı bu akımla özdeşleşmiş olan **Salvador Dalí** (1904-1989) ister istemez akla gelmektedir. **Dalí**'nin birçok resmindeki modeli Fransız ozan **Paul Eluard**'ın eski eşi **Maya** idi. **Eluard** ile **Dalí** yakın dostturlar. Dostluk meyvesini başka türlü verir: **Maya** eşini bırakıp **Dalí**'ye gelir. Evlenirler. Birbirilerine sırlıslıklam âşıktırlar.

Dalí, **Maya**'nın evlilik dışı ilişkilerine de göz yummuştur. "Aşkta ben , sapıklık ve ayıp denen herşeye özel bir değer veririm" diye konuşan **Dalí**'ye göre, sapıklık ve ayıp "her ikisi de düşüncenin ve eylemin en devrimci biçimleri" idiler. **Dalí** resimlerine yalnızca **Maya**'nın görüntüsünü değil, örneğin *terlikleri* gibi onun kullandığı nesneleri de yansıtmıştır. Özetle söylenirse, **Maya**, her şeyiyle **Dalí**'nin görkemli yapıtlarının çoğuna elli yılı aşkın bir süre boyunca esin kaynağı olmuştur.

1949 yılında yapmış olduğu bir resimde **Maya**'yı antik söylencedeki Zeus'un kuyuya dönüşerek koynuna girdiği **Leda** olarak betimlemiştir. Resmin adı da *Leda*

Salvador Dalí (1904 -1989) Sürrealist ressam Da İ, tümüyle ger çeküstü bir ortam olan bilinçaltının erotik imgelerini de resimlerin de birer cinsel obje olarak kullanan ressamlardandı.

atomica/Atomik Leda'dır. Resim boyamanın, aşk gibi, gözlerden girip fırçanın kolları arasından tekrar dışarı süzülüğünü savunan **Dali**, önemli ölçüde bozulmuş ve mantık yürütme yeteneğini yitirmiş erotik belleğinin (dementia) kendisini sodomitik (genel etik kurallarına aykırı düşen cinsel ilişki yol ve yöntemleri *sodomi* diye anılmaktadır) arzularını ani ve şiddetli duygusal patlama noktasına (paroxysm) değin biriktirmeye sevkettiğini söylemiştir. Cinselliğin kendisi için vazgeçilmez bir izlek olduğu açık-seçik **Dali**'nin birçok resmi, bu izleğin değişik, özgün, çok zaman sert (hard) olarak işlendiği tuvaler, baskılar, düzenlemeler olarak yaşama katılmıştır. İster erken döneminde yaptığı, (örneğin, *Le Grand Masturbateur/Büyük Mastürbasyoncu*, 1929) isterse daha sonraki dönemlerde boyadığı (örneğin, *Jeune vierge autosodomisée/Kendi kendini sodomize eden bakire*, 1954) resimler, cinselliğin bu sanatçının kişisel ve dolayısıyla sanat yaşamında ne denli ağırlık taşıdığını sergiler.

Marc Chagall'ın
"Kadınım"
isimli tablosu

Paris'e yerleşmiş bir Rus göçmeni olan **Marc Chagall** (1887-1985) yaşamı boyunca doğduğu köyü, evlerin çatılarını, toprak yollarını, küçük sinagoglarını, hayvanlarını ve insanlarını anımsamıştır resimlerinde. *"Benim güneşim annemdir. En çok annemden ve babamdan etkilendim"* demiştir. Ve elbette eşi **Bella** da etkilendiği insanlar arasındadır ve tıvallerine sık sık yansımıştır.

Eşiyle mutlu bir yaşam süren **Chagall**, 1944 kışında **Bella**'yı yitirince, 1933 yılında boyamaya başladığı ve 1944 yılında bitirdiği resmini eşine adanmıştır. Bu resimde **Chagall** resimlerinde görülmesi doğal sayılan öğeler, — örneğin, kuşlar, çiçekler, kemancılar, şamdanlar, keçiler, uçan duvar saatle-

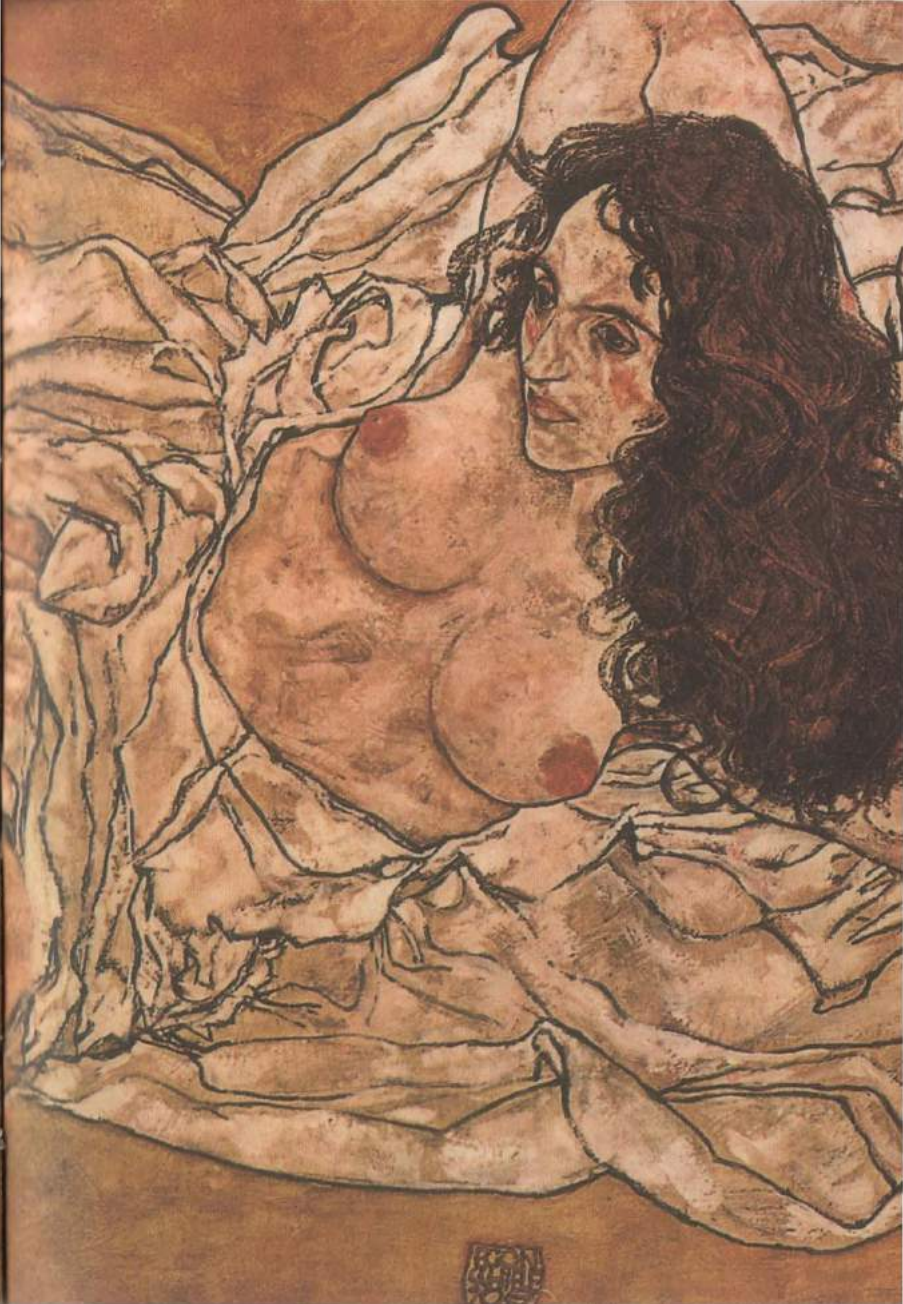

Henri Matisse
1932-24

ri ve doğduğu köy Vitebesk'in evleri, vb. yer almakta ama, tuvalin sağ yanında ise kırmızı çarşafli bir yatağa uzanmış olarak eşi **Bella**'nın çıplak figürü bulunmaktadır. Gerçi **Chagall**, karşılıklı derin sevgiyi ve aşkı işleyen birçok resmine eşini yansıtmıştır (en azından eşini model kullanarak kadın figürleri boyamıştır) ama, doğrudan doğruya eşinin görüntüsüne yer verdiğini belli ettiği tablosu budur. Ama, doğrusu ya, **Chagall**'ın bu resmindeki çıplak bile izleyende cinsel çağrışımlar uyandıracak yapıda/görünümde değildir. **Chagall**'ın hemen bütün resimlerindeki sevecenlik, romantizm, giderek (hattâ) hüznün (biraz da yoğunlaşmış olarak) bu tabloya da sinmiştir. Figürü *erotik* bile sayılamaz.

Egon
Schiele

Çağdaş ruhbilimin kurucusu Avusturyalı **Sigmund Freud**'un torunu için *boya ile yonut (heykel) yaptığı* söylenmiştir. Genellikle insan bedenini tümüyle göstererek portreler yapan **Lucien Freud** (1922-) son yıllarda insan figürlerini daha acımasız bir tutumla görselleştirmektedir. 1951-1952 yılında yaptığı *Bir Beyaz Köpekli Kız* tablosundaki kadın ise, ilk eşi **Kathleen**'dir.

Yirminci yüzyılın dahi sanatçısı **Pablo Ruiz Picasso**'nun (1881-1973) düzenlemeleri henüz 1910'ların başlarında karmaşıklıkmaya (kompleksleşmeye) başlamıştır. Gitgide daha küçük düzlemlere parçalanan ve ne biribirleriyle, ne de geriplânla ilişkisi açıkça belli olmayan imgelerle oluşturulmuş algılanması zor kurgulara dönüşmüştür düzenlemeleri.

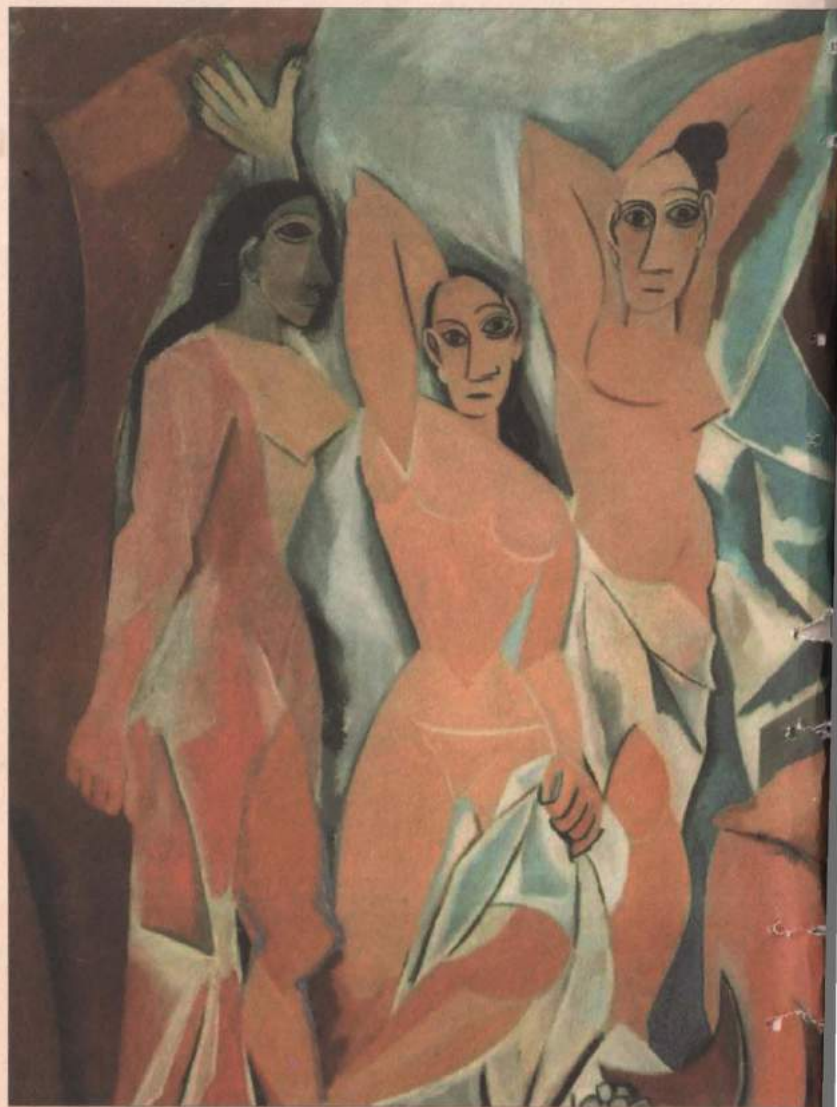
Sanat yaşamı boyunca *dönem* çeşitliliği ile zengin **Picasso**'nun 1905 sonrası, başka bir deyişle, doğalcı olarak çalıştığı yılların sonrası, hemen bütün dönemlerindeki kadın figürleri ve de elbette kadın çıplakları *görsel* değil *kavramsal* yakalamak amaçlıdır.

* Lucien
Freud

Sürrealist
ressam
Dali'nin
Leda
Atomica adlı
çalışması

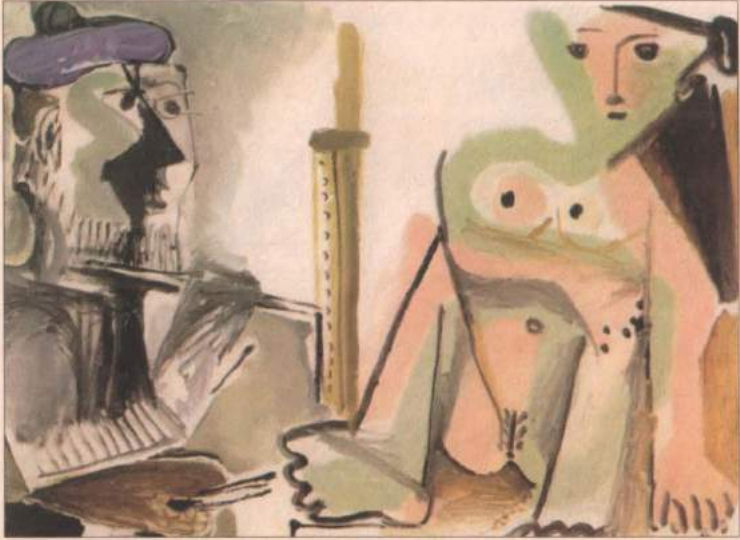

İberik yarımadası yonutları ve Afrika maskelelerinden esinlenerek 1907 yılında boyadığı *Les Femmes d'Alger*/Avignonlu Kızlar özellikle iki boyutlu kılınmış, açılı düzlemlerden oluşturulmuş bir dizi yassı kadın çıplaktır. Çok yakın meslekdaşları da dahil olmak üzere bu resme gösterilen olumsuz tepkiler **Picasso**'yu tabloyu bitirmekten alakoymuştu ama, bu tablo bugün resim tarihinin önemli yapıtlarından biri yaftasını taşımaktadır.

Picasso'nun bitirmeden bıraktığı halde resim tarihinde sağlam bir yer edinmiş tablosu *Avignonlu Kızlar*, o sıralarda yeni geldiği Paris'in sanat çevrelerinde bir an önce daha iyi bir konuma gelebilmek amacıyla boyamaya giriştiği bilinmektedir. Paris'e yeni göçmüş genç İspanyol sanatçı, o sıralar birbirine benzer *Yıkılanlar* tabloları yapan ve geçmişin kadın çıplaklarına göre yassılatılmış, resim düzlemi gibi iki boyutlu kılınmış figürleriyle çağdaşları arasında sıvrilerek ün kazanmış **Paul Cézanne**'a (1839-1906) özenerek, onun gibi ünlenme sevdasıyla *Avignonlu Kızları* boyamaya girişmiştir. O sırada değil ama, daha sonra isteğine ulaştığı söylenebilir.

Pablo Picasso,
Les Femmes
d'Alger

Pablo Picasso; Le peintre et son model/Ressam ve modeli

Çağdaş Resim Tarihinde bir kilometre taşı olarak yer almış olan *Avignonlu Kızlar* tablosunun konumuz olan cinsellikle sıkı bir ilişkisinin bulunduğunu ortaya koyan bir alıntı yapıyoruz:

“Önce adından başlamalı. Onu yapan sanatçı İspanyol’dur. Fransa’da yaptığı için olsa gerek, adı Fransızca’dır: **“Les Demoiselles d’Avignon”**.

“Demoiselle” sözcüğünün, bu dilde, tarihsel süreç içinde değişen, üç ayrı anlamı vardır. **Tahsin Saraç**’ın **“Fransızca - Türkçe Büyük Sözlük”**’te belirttiği gibi, eskiden, kendileri soylu olan ya da soylu biriyle evlenen hanımlara **“demoiselle”** denilirdi. Daha sonraları bu sözcük, **“kentsoylu kadın”** anlamında kullanılır olmuştur. Bugün ise bir **“demoiselle”**, bekar bir kızdır.

Pablo Picasso Angel Fernandez de Soto con una mujer/Angel Fernandez bir kadını

Pablo
Picasso,
İşeyen
Kadın

Şimdi, bu anlamların üçü de Picasso'nun yapıtındaki **"demoiselle"** sözcüğüne uymamaktadır. Çünkü oradakiler ne soyludurlar, ne soylularla evlidirler, ne kentsoyludurlar ve ne de bekar kızlardır. Onlar düpedüz genelev kadınlarıdır.

Onlar sanatçının memleketi Barcelona'da, Carrer d'Avinyo Sokağı'nın yakınındaki bir genelevin önünde gördüğü o tür kadınlardan kalma anılardır.

"Avinyo", Fransızca'da **"Avignon"** olmuştur. Bu kent ise bugün festivali ile ünlüdür, ama bir zamanlar, Roma'ya başkaldıran papaların oturdukları kentti. Demek ki, Picasso'nun resmi, bir anlamda papalarla genelev kadınlarını bir araya getirmektedir. (Gürhan Tümer: "Avignon'lu Hanımefendiler"in Öyküsü", **Cumhuriyet 2**). Aslı aranırsa, sanat tarihçileri **Picasso**'nun kadın figürlerini olabildiğince tecavüzkâr bulurlar. Üstelik, gene sanat tarihçilerine göre, kasıtlı bir saldırganlıktır **Picasso**'nunki...

Yirminci yüzyılın dahi sanatçısı, yaşamına giren kadınların da hemen hepsini dönemlerine özgün söylemleriyle ve/ya da öne sürüldüğü gibi, kasıtlı saldırganlığını bir yana bırakmaksızın tuvallerinde ölüm-süzleştirmiştir. Dokundurmasız (imasız)/dolaysız (doğrudan doğruya) cinselliği konu aldığı betimlemelerinde de kasıtlı saldırgan tutumunun sürdürmüştür. Sanatın asla iffetli (temiz/bozulmamış) olmadığını vurgulayan **Picasso**, sanata iyice hazırlıklı olmayanların yakınına bile sokulmasına izin verilmesini ister ve "Evet, sanat tehlikelidir.

Eğer sanat saflıksa (bozulmamışlıksa/iffet ise), sanat değildir'' der. Bu görüşte olan sanatçının doğrudan cinsellikle ilgili çizgi ve boya betimlemelerinin bugünün pornografik web sitelerinde yer alan görüntülerin ataları olarak sayılması doğaldır. Ad koymadığı bir *vagina* çizimi 1971 tarihlidir. Ama, **Picasso** henüz daha geçen (20.) yüzyılın ilk basamağında (1900) boyadığı *Frenzy/Çılgınlık* adlı pastel resminde cinsel ilişkinin öncesindeki bir çifti görüntülemiştir. Erkek bir eliyle kadının beline sarılmış öteki eliyle kadının iki bacağına arasını, giysisinin üstünden yoklamaktadır. Bir yıl sonra suluboya ve mürekkeple yaptığı *Angel Fernandez de Soto con una mujer/Angel Fernandez bir kadınla* adlı resimde ise, Angel Fernandez'in sol elinin işaret parmağı çıplak kadının vulvası içindedir. Gene aynı dönemde renkli mürekkeple çizdiği ve *Le maquereau/Uskumru* adını koyduğu deseninde, ayakta bacaklarını açmış olarak duran bir kadın figürünün *vaginasına* çengelle asılmış bir uskumru görülür. 1965 tarihli bir yağlıboyasının ne anlattığı adından anlaşılabılır: *La pisseuse/İşeyen Kadın...* Bir yıl önce boyadığı bir tablosu ise, *Le peintre et son model/Ressam ve modeli* adını taşımaktadır. Ressam tuvalinin başındadır bu resimde; karşısında, topladığı bacaklarını açmış olarak poz veren modeli oturmaktadır.

İlk resim Pablo
Picasso'nun
Le maquereau
Uskumru
İkinci resim ise
Frenzy/Çılgınlık
1900

Egon Schiele

Bir öteki Avusturyalı sanatçı **Egon Schiele** (1890-1918) eşi **Edith Harms** ile 1915 yılının Şubat ayında evlenmiştir. O sırada 1912 yılından beri modeli **Wally Neuzil** ile birlikte yaşamaktadır. Bir başka anlatımla, **Wally** ile aralarında ressam-model ilişkisinin ötesinde bir ilişki bulunmaktadır. 1912-1915 arasında yaptığı erotik kadın çıplakların çoğunun modeli **Wally**'dir. **Egon**'un **Edith** ile evleneceğini bildirmesi üzerine **Wally** Kızılhaç'a gönüllü yazılmış, 1917'de Dalmaçya'da kızıla yakalanıp ölünceye değin bir daha sanatçıyla görüşmemiştir.

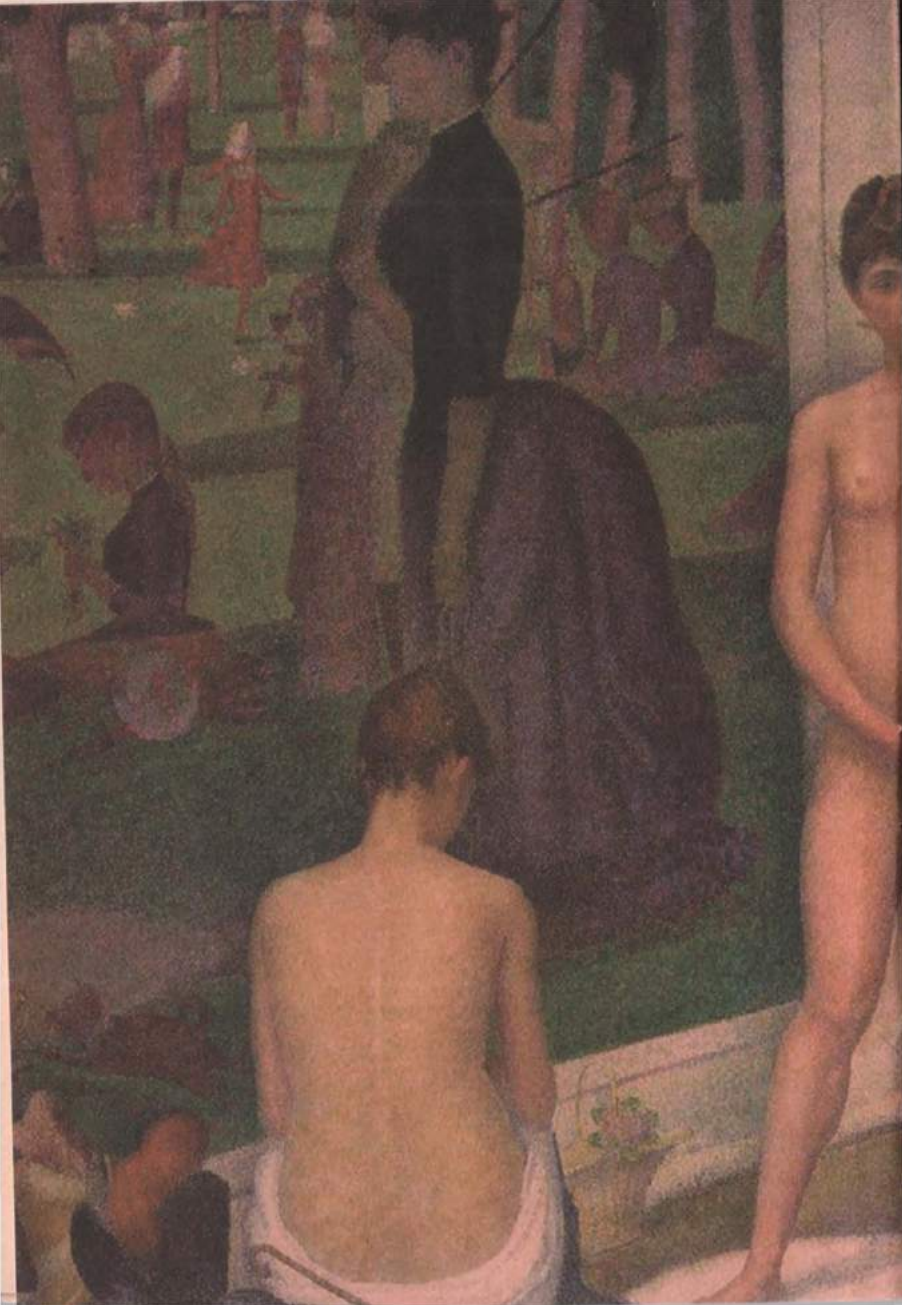
Evlendikten sonra **Egon Schiele** çok fazla erotik resim boyamamıştır. Ancak, kendisinin ve eşinin yaşama veda ettiği yıl olan 1918'de yaptığı *Aile/Die Familie* adlı tablosunda eşini çıplak olarak yansıtmıştır tuvale. Bu resim yoğun cinsel çağrışımlara yol açan bir çalışma sayılamaz.

Ancak **Schiele**'nin evlenmeden önceki resimlerini çoğu erotizm sınırlarını zorlayan görüntülerdir. **Schiele**'ye göre, "Bir erotik sanat yapıtı da kutsaldır". Bu inançla, resimlerinin kutsallık dozunu olabildiğince yükselten (!) duruşlara/görünüşlere el atmıştır **Schiele**.

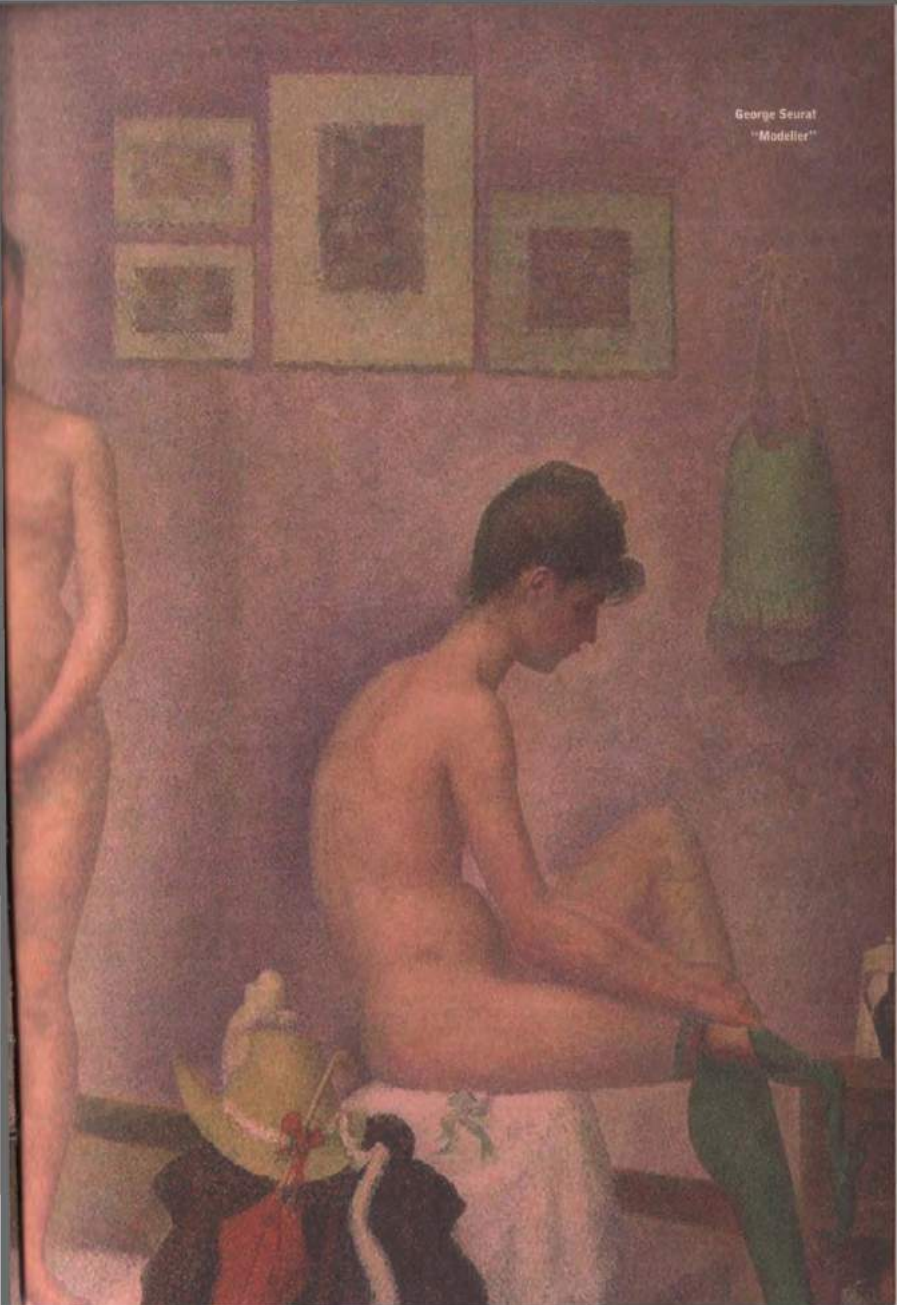

Egon Schiele

George Seurat
"Modeller"

Erotik sanatı kutsal bulan, kökende yalnızca **Egon Schiele** değildir. Özellikle 20. yy. sanatçıları önceki yüzyılların sanatçılarına göre cinsellik konusunu (belki de rahatça/korkusuzca/çekinmeden el atabildikleri için) çok daha işlediler. 20. yy. sanatçıları, antik söylenceleri de görselleştirdiler, örneğin. Ama, önceki yüzyıllar sanatçılarından çok daha ayrımlı bir görsellik kazandırdılar. Söylenceler daha çağdaş bir görsellik kazandı. Kimi zaman, çok daha cesurca betimlendi.

Gustave
Klimt

Gustave Klimt "Danae"

Örneğin, **Schiele**'nin sanatına gıpta ettiği memleketlisi, bir öteki ressam **Gustav Klimt**'in, (babasınca erkeklerle ilişkiye girmesin diye tunçtan bir odaya kapatılarak yerin altına konulan ve hava alabilmesi için bırakılan baca deliğinden içeri altın yağmuruna dönüşerek sızan tanrılar tanrısı **Zeus**'tan hami-
le kalan) **Danae** yorumu, Rönesans ve sonrası sanatçıların Danae yorumlarından tümüyle ayrılmıştır ve 20. yy'a yaraşır özgünlükte ve güzelliğindedir.

Ne var ki, **Danae**'nin erotizmi, örneğin, sanatçının renkli kurşunkalem-
lerle çizdiği *Sitzender Halkbakt mit geschlossenen Augen/Gözleri Kapa-
lı Yarı-çıplak Oturuş* adlı yapıtında daha ileri boyutlara taşınmıştır. Re-
simdeki figürün elinin parmakları *vaginasının* içindedir ve gözleri duydu-
ğu cinsel haz dolayısıyla kapalıdır.

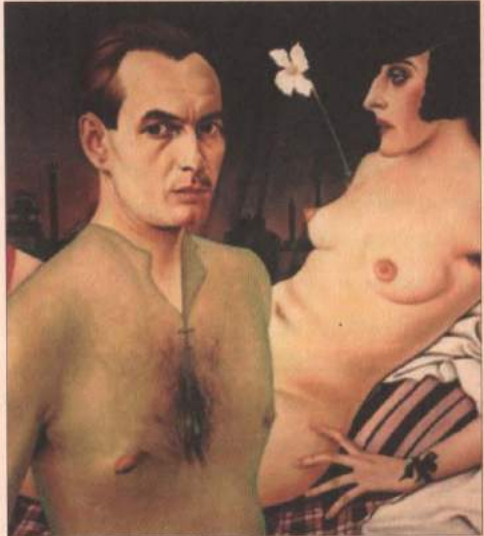
Alman Art Nouveau temsilcilerinden Ressam Jan Toorop'un (1858-1928), Stenks adlı tablosu

Gustave Klimt'in Art Nouveau çalışmalarından bir örnek Toorop'un "Sfenks" adlı tablosuyla büyük benzerlikler göze çarpmakta.

Sanat yaşamının ilk yıllarında Da-da sanatçılarıyla birlikte çalışmış, fotoğraf yıkamayı geliştirici yöntemler bulmuş olan Alman ressam **Christian Schad**'ın (1894-1982) fırçasından çıkmış *Model ile kendi-portresi* başlığını taşıyan 1927 yapımı bir resmin önplânına saydam bir giysi içinde kendi görüntüsünü yerleştirmiştir sanatçı. Ortaplânda çıplak bir model uzanıp yatmıştır; yüzünde bir yara izi vardır; sağında fallik bir çiçek — yukarı kalkmış simgesel bir nergis görülmektedir. Gerçekçi anlayışta yaptığı resimlerle yaşamdaki bir takım ikilemlerin psikolojisini görselleştirmiş olan **Schad**, bu resimde de hem fiziksel, hem de duygusal ikilemleri işlemektedir. Resmin gerioplânında korkunç sanayi yerleşiminin çatıları betimlenmiştir. Resimdeki iki insan kendi dünyalarına çekilmiş olmakla birlikte dış dünyadan tümüyle kopamamışlardır. Dış dünya, orada durmaktadır. Öte yandan, kadın kışkırtıcıdır ve fizik olarak sanatçıya yakındır ama, duygusal olarak aynı yakınlıkta değildir.

Christian Schad'ın
(1894-1982)
fırçasından çıkmış
Model ile
kendi-portresi

Eric Fischl - Bad Boy

Kadın ile erkeğin birbirine yakın olamayışlarının nedeni, **Schad**'ın üç yıl sonraya tarihlenmiş bir resminden çıkarsanabilir. *Girlfriends/Kız arkadaşlar* başlıklı 1930 tarihli bu resminde **Schad** elleri *vaginalarında* iki çıplak kadın figürü boyamıştır.

20. yy.'ın çarpıcı tablolarından biri olan ABD'li ressam **Eric Fischl** (1948) imzasını taşıyan 1981 yapımı *Bad Boy/Kötü Çocuk* çok değişik bir cinsel atmosferi betimlemektedir. **Eric Fischl** resmi hakkında şöyle konuşmuştur:

"Kökende, *Kötü Çocuk* ile odada bir çocuğun bulunmasını düşünmedim. Düşündüğüm bir erkek ve bir kadını cinsel birleşmeden sonra odanın şurasına burasına serilmiş olarak göstermekti. Ama erkek resme uymadı. Bana göre

Eric Fischl - Noonwatch

değildi. Önce odadaki resmi yapan, kadına bakan bendim. Sonra, bilmiyorum, odada bir başka kişinin varlığını ayırımsadım, kökende kadının yanı sıra oda-daydı, ve benimle birlikte gözlüyordu. Böylece, çocuğu yerleştirdim resme. Ve ondan hoşlandım. Kadın, para, her şey yerli yerine oturdu."

Bu sayfalarda yer alan resimde küçük bir erkek çocuğun yatakta çıırılçıplak yatan bir kadını seyrederken, bir yandan da kadının çantasından para aşırma-ya çalıştığı görülmektedir. Çanta bir simgedir. Kadının vaginasını simgelemektedir. Cinsellik dozu olabildiğince yüksek, deyim yerinde bulunursa, cinsellik-yoğun bir resimdir. Bir çocuğun çıırılçıplak, her yeri ortada bir kadını seyrediyor oluşu da aykırı bir resim kimliğini almasına yol açmaktadır.

George Grosz'un
İki Kadın
ile Kendi-Portresi

20. yy.'ın cinsellik-yoğun resimlerinden örnekler sıralanırken (Hepsini anmak olanaklı değil elbette.) unutulmaması gereken Alman sanatçı **George Grosz**'un (1893-1959) bugünün ölçüleriyle bile *pornografik* sayılacak resimleridir. **Grosz**, karikatürler de çizmiştir. Çizgileri dönemin gülmece dergilerinde yayımlanmıştır. Kapitalizm karşıtı olan sanatçı, bireyi olduğu Alman toplumunu acımasızca eleştiren imgeler kullandığı, yazılar yazdığı için sık sık yargı önüne çıkarılmıştır. İkinci Dünya Savaşı öncesi, — 1933 yılında ABD'ye (New York'a) giden **Grosz**, 26 yıl sonra ülkesine dönmüş ve döndüğü yıl yaşamdan ayrılmıştır.

Grosz'un 1920 yılı yapımı *Drei Figuren/Üç Figür*, gene aynı yılın bir başka suluboyası *Selbsportrat mit zwei Frauen/İki Kadın ile Kendi-Portresi*, yılı bilinmeyen bir öteki suluboyası *Mit zwei Frauen/İki Kadınla*, vb. başlıklı düzenlemelerinde sanatçı, kendini, ya kadınlarla cinsel birleşme durumundayken ya da domalmış ve/ya da kendini tatmin eden kadınlar karşısında mastürbasyon yaparken betimlemiştir. Bu resimler The Hauge'deki (Holanda) bir özel koleksiyonda bulunmaktadır.

Elbette, plâstik sanatların bir öteki dalı olan yonut sanatı cinsellik-yoğun resimlerden geri kalmamıştır. Çağdaş yonut sanatının önde gelen adı **Auguste Rodin**, kendisiyle yapılan bir görüşmede şöyle konuşmuştur: "*Diyorlar ki, kadınları çok düşünüyordum.*" (Duraklama.) "*Ama her şey bir yana, daha önemli ne var ki?*"

George Grosz'un bir suluboya çalışması

Bu sayfalarda cinsellik-yoğun yonut-
lardan örnekler veriliyor. Örneğin,
Stockholm Modern Müzesindeki
Fransız kadın sanatçı **Niki de Sa-
int Phalle** (1930-) imzalı 23,5
metre uzunlukta, 6 metre yüksek-
likte ve 10 m. genişlikteki kurgu-
lama (enstalasyon), fotoğrafta da
gözlendiği gibi, çocuklarca da izlen-
mektedir.

Eric Kroll'un
bir fotoğrafı

Meret Oppenheim'in
"Kürk üzerinde öğle
yemeği"

Geçen yüzyılın ilk yarısı içinde cinsel çağrışımlara yol açan yonutlar yapılmıştır. Örneğin, Alman (kadın) sanatçı **Meret Oppenheim**'in (1913-1985) *Object (Le Déjeuner en fourrure)/Nesne (Kürk üzerinde öğle yemeği)* adlı yapıtı kürkle kaplanmış bir çay fincanı, tabağı ve kaşığından oluşur. Elbette ki, cinsellikle ilişkisini kurmak çok kişiye zor gelecektir. Ancak, çalışmaya konulan adın parantez içinde olanının, yani *Le Déjeuner en fourrure* adının, **Manet**'nin bu yazının başında anılan tablosunun *Le Déjeuner sur l'herbe* adını taşıdığı gözden kaçırılmazsa, o tabloyla koştuluk kurulmasını sağlamak için konulduğu ortaya çıkar.

Birkaç *gerçeküstücü* feminist kadın sanatçıdan biri olan **Oppenheim**, resim ve yonutlarında kadın olmanın birikimlerini sergilemeye, soruşturmaya, kadın cinselliği ile erkeğin cinsel arzu nesnesi olma arasındaki ince çizgiyi belirtmeye çalışmıştır. 1936 tarihli *Hastabakıcım* adlı yapıtında gereç (malzeme) olarak metal, kâğıt, bir çift kadın ayakkabısı ve ip kullanmıştır. Ayakkabıların topuklarındaki çiçekler kasapların süslemek üzere etlerin üzerine koydukları çiçeklerdir. Bu çiçekler iki ayakkabının ters olarak yan yana getirilmesiyle ortaya çıkan formun neyi simgelediği konusunda kuşkuları dağıtmaktadır. Et süslemek üzere kullanılan çiçekler, burada kadın etinin sergilenmesine katkıda bulunan nesnelere dönüşmüştür. Ayrıca, kadın ayakkabısının başta gelen fetişist nesneler arasında yer aldığı da unutulmamalıdır.

Meret
Oppenheim'in
1936 tarihli
Hastabakıcım
adlı çalışması

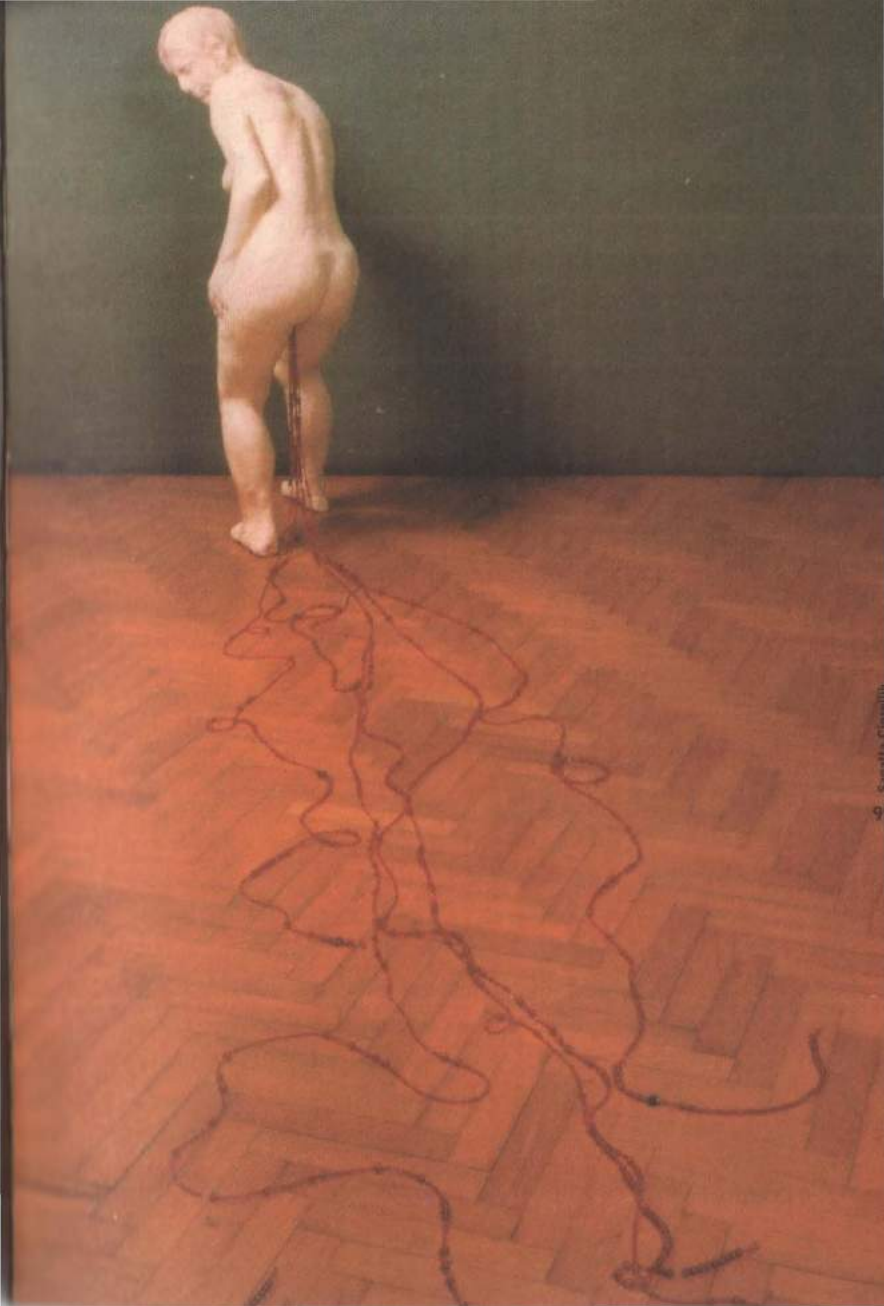
Antoine Bourdelle
"Çömelmiş
Yıkanan Kadın"

Fransız sanatçı **Antoine Bourdelle**'in (1861-1929) broz yonutu *Çömelmiş Yıkanan* kadın cinselliğini sergileme amaçlıdır. 1965 Verdun doğumlu **Nicole Eisenman**'ın *Matisse Installation/Matisse(li) Kurgulaması*'nda duvara asılmış olan, **Matisse**'in ünlü *Dansçılar* adlı suluboya kopyasında önemli bir değişiklik yapılmıştır. Dansçılar direğe bağlı bir erkek figürünün çevresinde danseder duruma getirilmişlerdir. Bir feminist olan **Eisenman** erkek-egemen yaşamın üstesinden gelinebileceğini vurgulamak peşindedir. Dansı, mekanik bir maymunla (resmin solunda) birlikte bir takım kafalarla simgelenen bebekler (resmin sağında) izlemektedir. En sağda ise tekerlekli ve ip bağlanmış bir *fallus*, böylece bir oyuncığa dönüştürülmüş olarak yer almakta ve biraz önce belirtilen vurgulamaya katkıda bulunmaktadır.

Nicole Eisen-
man'ın Matisse
Installation
Matisse(li)
Kurgulaması

Sağ sayfada
Kiki Smith
"Self porte"

Eric Gill'in
Uyuyan Kadın
adlı gravür
çalışması

Eric Gill'in
Ecstasy/Kendinden
Geçme adlı çalışması

İngiliz sanatçı **Eric Gill**'in (1882-1940) *Ecstasy/Kendinden Geçme (Vecd)* adlı taştan yontulmuş kabartması cinsel ilişkinin verdiği hazzı anlatmayı amaçlamaktadır.

Yonut sanatının cinsellik konusunu hangi dozda ele aldığıнын kavranabilmesi açısından, ABD'li sanatçı **Jeff Koons**'un 27 Mayıs-30 Eylül 1990 günleri arasında gerçekleştirilen 42. Venedik Bi-
enalinde *Aperto 90* başlığı altında sergilediği ya-
pıtları arasında yer alan çalışmalarını anmak ye-
terli olacaktır. Bir ara ülkesinin parlamentosuna
üye olarak seçilmeyi de başarmış olan İtalyan
porno yıldızı **Cicciolina**'yla (gerçek adı: **Ilona**

Jeff Koons'un kendisi ile eşini yatakta cinsel ilişki kurarken gösteren bir yonut çalışması

Jeff Koons Kırmızı popo adlı hard-porno sayılabilecek çalışması

Staller) evlenen **Jeff Koons**, Venedik'te kendisine özgülenen salonun orta yerine gerçek boyutlardan daha büyük boyutlarda yapılmış ve kendisi ile eşini yatakta cinsel ilişki kurarken gösteren bir yonut (çalışmasını) yerleştirmişti. Bu yonutun seçildiği görüntünün bir çeşitlemesi olan yağlıboya tuvalde ise **Cicciolina** üstte **Koons** altta görülmektedir. **Koons** bu işleriyle de yetinmemiş, izleyen yılda **Cicciolina**'nın *genital* bölgesinin renkli fotoğraflarını (çok kez kendi penisiyle birlikte) çektirmiş kanvas üzerine ipekbaskı olarak uygulayıp sergilemiştir. *Hard-porno* (ya da *ağır porno*) sayılabilecek bu resimlere de *Kırmızı Popo/Red Butt* gibi adlar koymuştur.

Jeff Koons Pembe panter porselen yapım

Hans Bellmer'in Doll 1938

Hans Bellmer'in Unica adlı çalışması

Hans
Bellmer'in
Adsız 1958

Bu yazının önceki satırlarında anlatılan *peynirkeki*, *biftekkek*, vb.'lerinin yanı sıra örneklenen öteki magazin fotoğraflarından başka sanatsal nitelikli olarak görülen fotoğraflar cinsellik açısından 20. yy'ın ne denli uçlara gittiğini kanıtlar. Desen, resim ve yonutlarıyla da bilinen **Hans Bellmer**'in 1938 tarihli *Bebek/The Doll*, 1946 tarihli bir kadını klozette arkası dönük ve eli anüsünde olarak gösteren *Adsız*, 1958 tarihli ve bir tabağın gerisinde oturup bacaklarını açmış bir kadının yalnızca *genital* bölgesinin gözüktüğü *Unica*, vb. fotoğrafları; **Cindy Sherman**'ın 1985 tarihli *Başlıksız No 155* ve 1992 tarihli *Başlıksız No 253*

Cindy Sherman
Adsız 155

Cindy Sherman
Adsız 253

Robert Mapplethorpe; 1982 tarihli Marty ve Veronica

Valie Export; genital Panic

yaftalı renkli fotoğrafları; **Valie Export**'un 1969 tarihli yalnızca genital bölgesini açıkta bırakan sımsıkı giyimli bir kadının görüldüğü *Genital Panic* başlıklı performans fotoğrafı; **Robert Mapplethorpe**'un 1980 tarihli *Polyester Giysili Adam/Man in Polyester Suit* adlı fotoğrafı ile 1982 tarihli *Marty ve Veronica* adlı fotoğrafı;

Helmut Newton

Helmut Newton'un 1976 tarihli, *Kürk Mantolu Kadın/Woman in a Fur Coat* adını taşıyan ve giydiği kürk mantonun boğaz düğmesi iliklenmiş ama göğüslerinin altından itibaren vücudu açıkta, — yani, göbeği, genital bölgesi ve bacakları gözler önünde yürüyen bir kadını görüntülediği fotoğrafı; **Jürgen Klauke**'nin

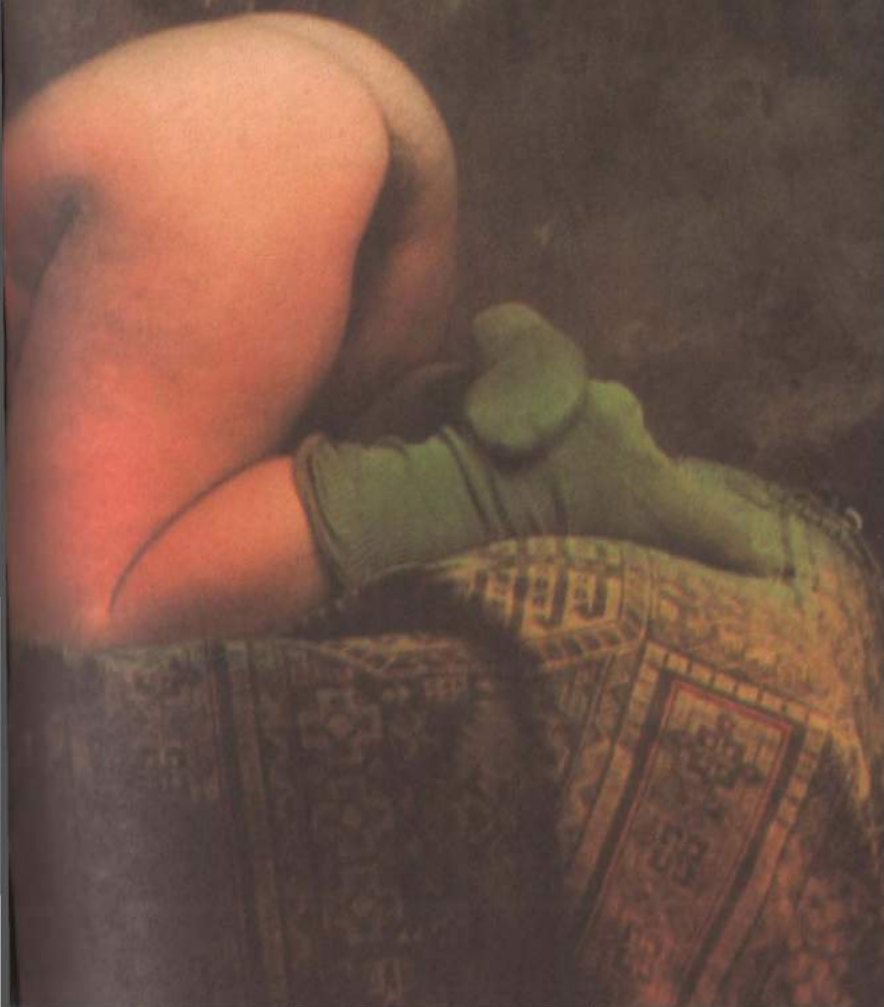
Jürgen Klauke'nin 1977 tarihli Dr. Müller'in Seks Dükkânı

1977 tarihli *Dr. Müller'in Seks Dükkânı* ya da *İşte Benim Aşk Hayâlim/Dr. Müllers Sex Shop oder So stelle ich mir die Liebe vor* adını verdiği renkli (kurgu) fotoğrafı; **Gilles Berquet**'nin 1990 tarihli *Başlıksız* fotoğrafı, vb. gibi örnekler cinsellik-yoğun fotoğrafın 20. yy.da çok yol almış olduğunu kanıtlayan örneklerden kimileridir. Bu arada, cinselliğin günümüz soyut resim çalışmalarına sızdığını da anımsatalım. Kimi soyut çalışmalar cinsel çağrışımlara yol açan görüntülerden oluşturulmaktadır.

Gilles
Berquet'nin
1990 tarihli
Başlıksız
fotoğrafı

KAYNAKÇA

20th Century Art Book, The: Phaidon, London, 1996.

Art Book, The: Phaidon, London, 1995.

BAZIN, Germain: *Impressionist Paintings in the Louvre*, Thames and Hudson, London 1963

CLARK, Kenneth: *The Nude/A Study of Ideal Art*, A Pelican Book, 1960

CLAUDON, Francis: *Romantizm sanat ansiklopedisi*, Çev: Özdemir İnce/İlhan Usmanbaş, Remzi, İstanbul 1994

CLOUGH, Shepard B: *Dünyamızın Başlangıcından Bugüne Kadar Uygarlık Tarihi*, Çev: Nihal Önal, Varlık Yayınları, İstanbul, 1965.

ERHAT, Azra: *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul

GABOR, Mark: *A Modest History of Pin-Up*, Pan Books Ltd., London, 7th printing 1982

HAMILTON, Edith, *Mitology*, Çev: Ülkü Tamer, Varlık, 8. Basım, İstanbul 1998

HARTT, Frederic: *Art/A History of Painting-Sculpture-Architecture*, Vol:2, Prentice-Hall, USA, 1984
History of Art, The: Gallery Books, New York, 1989

HOBBS, Jack A.: *Art in Context*, Harcourt Brace Javonovich, USA, 1985

LUCIE-SMITH, Edward: *Art Today*, Phaidon, (Printed in Spain) 1989

LYNTON, Norbert: *Modern Sanatın Öyküsü*, Çev: Prof. Dr. Cevat Çapan/Prof. Sadi Öziş, Remzi Kitabevi, İstanbul 1982

Life Goes to the Movies, Time-Life Books, New York 1975

NÉRET, Gilles: *Matisse*, Taschen, 1997

NÉRET, Gilles: *Erotic Art*, Taschen, 1993

SÉRULLAZ, Maurice: *Empresyonizm sanat ansiklopedisi*, (Çev: Devrim Erbil), Remzi, İstanbul 1998

STEINER, Reinhard: *Egon Schille*, Taschen, 1991

ŞENYAPILI, Önder: *Görsel Sanatlar ve İletişim*, SanatYapım, Ankara 1996

BÉYAZ PERDENİN
CİNSELLİĞİ
SİNEMANIN EROTİZMİ

GÜNDELİK YAŞAMDA
EROTİZM
YASAKLI CİNSELLİK

ANTİK ÇAĞDA SANAT VE
CİNSELLİK
**TANRILARIN SEKS
ÖYKÜLERİ**

RÖNESANS VE SONRASINDA
SANATTA CİNSELLİK
**SEKSİN YENİDEN
DOĞUŞU**

20. YÜZYILDA SANATTA
EROTİZM
**FAHİŞE YÜZYILIN
SANATI**

SANAL CİNSELLİK
VE SANAT
**DİJİTAL
OYNAŞMALAR**

BOYUT
KİTAPLARI

Mutluluk Sokakı Site 1, Cadde No: 115 Kat:3 Bağcılar İSTANBUL

Tel : 0212 629 5300 (Pbx) • Faks : 0212 629 0574-75

e-Kitap: info@boyut.com.tr • www.boyut.com.tr

f a h i ş e y ü z y ı l ı n s a n a t ı

Henüz insanın yaratılmadığı dönemde, Hermaphrodites adında iki yüzlü, iki çift kanadı olan, koskocaman garip ve kendi kendine yeterli bir yaratık varmış. Tanrılar, bir yaratığın kendi kendine yetmesini bir türlü içlerine sindiremezlermiş. Duydukları öfke, günün birinde,

Hermaphrodites'i ikiye ayırmalarına, bir başka anlatımla, birbirini tamamlayan iki parçaya bölmelerine yol açmış. Böylece, bugün birine kadın, birine erkek dediğimiz iki ayrı beden ortaya çıkmış. Seks sözcüğü de bu ayırmayı anlatıyor. Latince bölme, ayırma anlamına gelen secare sözcüğünden türetilmiş.. O gün bugündür bölünen, birbirinden ayrılan bedenler birbirilerini tamamlamak için bir araya geleduruyor, birleşiyorlar. İkisi birbirinden ayrılmış oldukları için, bir araya gelip birleşince bir biyolojik tamamlanma gerçekleşiyor her şeyden önce. Seks sözcüğünü cinsellik sözcüğüyle karşılıyoruz Türkçede. Ve işte iki bedenin birbirini tamamlamaları o gün bugündür sürüyor. Bu tamamlama işlemi insanın soyunu devam ettirebilmesini sağlıyor. Öncelikle bu yanıla çok önemli. Üstelik doğal. Önemi ve doğallığı dolayısıyla olsa gerek bin yıllardır ilgi göregelmiş cinsellik. Hep ön plâna çıkmış. Bireysel, toplumsal ve toplumlararası yaşamı/ilişkileri etkilemiş. Elbette sanatçıları ve sanatı da. Önder Şenyapılı, belirli dönemlerde cinselliğin plâstik sanatları nasıl etkilediğini, sanatçıların cinsellikten nasıl etkilendiklerini araştırdı/inceledi. Böylece, ortaya Antik dönemde, Rönesans ve sonrasında, Yirminci yüzyılda ve de bugün, --yani e-iletişim ya da Internet döneminde cinsellikle sanat ilişkisini örnekleyen elinizdeki kitaplar dizisi ortaya çıktı.

BOYUT
KİTAPLARI

